

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ
«ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Освітній рівень: *перший (бакалаврський)*

Галузь знань: *231 Соціальна робота*

Напрямок підготовки: *6.231*

Статус дисципліни: *нормативна*

Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
Кафедра соціології та соціальної роботи

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Спеціальність (напряму підготовки) 1301 - соціальне забезпечення
(шифр і назва напряму підготовки)

6.231 «Соціальна робота»

Факультет суспільних наук

Ужгород - 2018

Робоча програма «Етика соціальної роботи» для студентів спеціальності (напряму підготовки) 1301– соціальне забезпечення. – 26 червня 2018 р.– 20 с.

Розробник: Баторі-Тарці З.І., доцент кафедри соціології та соціальної роботи, к.ф.-м.н.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Протокол № 11 від «26» червня 2018 року

Завідувач кафедри

_____ Шандор Ф.Ф.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 2018 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 (I семестр) Кількість кредитів – 3,5 (II семестр)	Галузь знань <u>1301</u> Соціальне забезпечення (шифр і назва) Напрямок підготовки <u>6.231 Соціальна робота</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): <u>Соціальна робота</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>Моральні аспекти діяльності соціального працівника з різними категоріями клієнтів;</u> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 105 (I семестр) – 90 (II семестр)		1-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	28 год.	24
		Практичні, семінарські	
		22 год.	20
		Лабораторні	
		- год.	
		Самостійна робота	
		55 - год.	46
Індивідуальні завдання: -год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання –
- для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у опануванні студентами теоретичних і практичних основ етики соціальної роботи для забезпечення та підтримки соціально схвалених суспільством змісту і сутності професійної діяльності соціальних працівників.

Завдання навчальної дисципліни:

- систематизація накопиченого у процесі історичної практики досвіду, характерного для даного виду діяльності;
- узагальнення і вдосконалення накопиченого досвіду відповідно до вдосконалення даного виду діяльності;
- вплив на свідомість спеціаліста з метою вдосконалення його як особистості і професіонала сфери соціальної роботи;
- сприяння більш повному та ефективному вирішенню професійних задач у сфері соціальної роботи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- теоретичні основи етики соціальної роботи;
- основні положення кодексу професійної етики;
- зміст і суть моральних принципів і норм етики соціальної роботи, її суспільні цілі і завдання;
- етичні принципи і стандарти соціальної роботи;
- етичні вимоги стосовно ставлення фахівця соціальної роботи до клієнтів, колег, професії і суспільства;
- особливості, функції, види та структуру професійного спілкування з клієнтами;
- закономірності виникнення, розвитку й функціонування моралі, її специфіку та роль у суспільстві; систему моральних цінностей і традицій;
- моральні цінності вчинків та поведінки соціального працівника у галузі професійної діяльності.

вміти:

- орієнтуватися у складній системі взаємовідносин сфери соціальної роботи та етичних дилем;

- грамотно застосовувати теоретичні знання при здійсненні професійної діяльності і правильно використовувати правила, норми і принципи етики соціальної роботи при виконанні професійних завдань;
- реалізовувати моральні норми і принципи у своїй професійній діяльності;
- використовувати різні стратегії взаємодії у професійній практиці;
- будувати міжособистісні стосунки з клієнтом на гуманістичних засадах.
- підвищувати якість теоретичних і практичних знань;
- адаптувати систему етичних принципів соціальної роботи до різних культурних і соціальних умов та втілювати на практиці моральну систему поглядів і уявлень, норм і оцінок професії.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА І ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК ПРИКЛАДНА НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

ТЕМА 1. ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК ФІЛОСОФСЬКО-СОЦІОЛОГІЧНЕ ВЧЕННЯ.

Етика як філософська наука про мораль. Принцип побудови та зміст курсу «Етика соціальної роботи». Актуальність і перспективність етики соціальної роботи. Предмет, мета і основні завдання курсу. Роль його у системі підготовки спеціалістів з соціальної роботи. Призначення етики соціальної роботи. Професійна діяльність і професійна мораль. Тенденції в сучасному суспільстві. Система моральних стосунків у суспільстві. Гармонізація і розвиток соціальних відносин в суспільстві. Проблема гуманізації соціальних відносин.

Місце етики соціальної роботи в системі загальної етики. Сутність і специфіка етики соціальної роботи. Його функції в засвоєнні моральних основ соціальної роботи. Особливості її вивчення. Проблеми і труднощі морального плану різних сфер діяльності соціальних працівників.

ТЕМА 2. ОСНОВНІ ВІХИ РОЗВИТКУ ТА СТАНОВЛЕННЯ ЕТИЧНОЇ ДУМКИ. ПОХОДЖЕННЯ І ІСТОРИЧНІ ТИПИ МОРАЛІ.

Головні етапи історичного розвитку етики- науки про мораль. Східні і західні культури та їх мораль. Релігійні, етнічні і економічні особливості моральної культури спільнот. Загальні тенденції еволюції людства. Мораль та інституційна регуляція. Мораль і право. Мораль і традиції, звичаї. Передумови виникнення моралі Моральні системи історичних періодів. Позитивні і негативні цінності різних історичних епох. Схожі риси і відмінності.

Основні тенденції розвитку моралі у сучасній цивілізації. Історія розвитку і становлення етичної думки в Україні. Історичний огляд праць з етики соціальної роботи. Історія етичного кодексу соціального працівника.

ТЕМА 3. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА. ІСТОРІЯ ЕТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.

Професійна етика. особливості медичної, педагогічної, юридичної, дипломатичної, військової етики та ін.

Система взаємостосунків, суперечностей і конфліктів в професійній діяльності. Конкретні і абстрактні професійні норми. Вихідні основи і принципи професійної етики. Моральні кодекси, статuti, заповіді. Професійні суперечності, жорстка конкуренція і індивідуалізм. Вузько-корпоративна мораль. Об'єкт і предмет вивчення професійної моралі. Теоретичні, нормативні та прикладні складники

професійної етики. Призначення професійної етики. Форми моралі. Суцце і належне. Мораль як система вимог, норм і правил поведінки людини.

Історія становлення етики соціальної роботи в європейських країнах (Великобританія, Німеччина, Італія, Швеція, Бельгія) та в США. Їх вплив на становлення етики соціальної роботи в Україні.

ТЕМА 4. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ І КАТЕГОРІЇ ЕТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.

Об'єкт, предмет, мета та завдання етики соціальної роботи як науки і навчальної дисципліни. Основні категорії етики соціальної роботи. Професійні етичні відносини, етична свідомість та етичні дії, цілі, мотивації та кінцевий результат у сфері соціальної роботи. Правове обґрунтування діяльності фахівця з соціальної роботи. Етичні орієнтири і правила для повсякденної діяльності.

Багаторівнева система оцінки етичних відносин, взаємодії, поведінки і дій соціальних працівників. Об'єктивно-суб'єктивний характер етичної оцінки. Основні функції етики соціальної роботи та їх характеристика.

Інтереси у сфері соціальної роботи Типові інтереси та їх зіткнення. Особистісні інтереси соціального працівника, інтереси клієнта та його оточення, інтереси професійної групи та інтереси суспільства. Об'єктивно і суб'єктивно обумовлені інтереси. Суперечності в сфері соціальної роботи. Механізм і причини виникнення суперечностей. Шляхи активізації особового потенціалу .

ТЕМА 5. ФАХОВІ ТА ОСОБИСТІСНІ ВИМОГИ ДО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА.

Соціальна робота як простір для самореалізації. Якості і здібності соціальних працівників та шляхи їх формування. Фактори, що впливають на ефективність роботи соціального працівника.

Базові вимоги до соціальних працівників. Ідеальний образ соціального працівника. Формування ідеального образу соціального працівника. Стадії становлення професіонала. Основи ефективного професійного виховання.

Складові образу соціального працівника: кваліфікаційні вимоги, психологічна готовність до оволодіння професією, особистісні якості. Фахові вимоги до соціального працівника. Критерії компетентності. Об'єктивні і суб'єктивні показники професіоналізму. Процесуальні та нормативно-етичні критерії. Особистісні вимоги до соціального працівника. Основні групи особистісних якостей. Психофізіологічні характеристики, психологічні якості, психолого-педагогічні якості. Природні дані і набуті якості. Система цінностей, ціннісна орієнтація і переконання соціальних працівників.

ТЕМА 6. КРИТЕРІЇ МОРАЛЬНОСТІ. МОРАЛЬНІ ПРИНЦИПИ І НОРМИ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ.

Етика і мораль. Мораль і моральність. Об'єктивне і суб'єктивне, абсолютне і ситуативне в сфері соціальної роботи. Етична оцінка діяльності соціального працівника. Вимоги щодо ефективності і якості соціальної роботи. Соціальна відповідальність соціального працівника.

Етичні принципи в соціальній роботі. Значущість проблем. Об'єктивно-суб'єктивний характер значущості проблем.

Рівні взаємовідносин соціального працівника і клієнта. Аналіз випадків: соціальний працівник “над клієнтом” ; клієнт “вище” за соціального працівника; партнерські відносини.

Моделі прийняття рішень. Характеристика патерналістичної, інструментальної, контрактної та персоналістичної моделі. Професійні межі і межі компетентності.

ТЕМА 7. МОРАЛЬНА СВІДОМІСТЬ. ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА І ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ МОРАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ.

Світоглядні основи етики як науки. Моральна свідомість, моральна практика і моральні відносини. Покликання – основа для вибору професії соціального працівника. Моральність. Рівень моральності фахівців. Формування та розвиток моральності. Емпатія соціальних працівників, відсутність осуду і відвертість в стосунках з клієнтами.

Зміст і структура моральної свідомості: моральні норми, принципи, ідеали і ціннісна орієнтація. Форми моральної свідомості. Емоційно-почуттєвий, раціонально-теоретичний рівень моральної свідомості. Подвійна мораль. Характеристика основних категорії моральної свідомості. Добро і злою Сенс життя і щастя. Обов'язок, моральний вибір і відповідальність.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 2. ЕТИКА ВЗАЄМОВІДНОСИН СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА У РІЗНИХ СФЕРАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ТЕМА 8. ДЕОНТОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ. ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В ОКРЕМИХ СФЕРАХ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Професійна деонтологія. Основні поняття, сутність і зміст деонтології. Зміст і сутність професійного обов'язку і боргу соціального працівника. Деонтологія як комплекс професійних, правових, морально-етичних правил. Професійний обов'язок. Внутрішні переконання та потреби. Професійний і моральний борг. Специфічний зміст боргу. Моральна відповідальність. Об'єктивні і суб'єктивні чинники поведінки фахівця.

Принципи деонтології. Компетентність. Зміст, сутність і рівні компетентності. Джерела компетентності: життєвий досвід, загальна ерудиція, мистецтво, спеціальні методи навчання.

Моральні відносини в деонтології. Відповідальність і борг соціального працівника перед суспільством професією, колективом, клієнтом і його оточенням. Шляхи формування сприятливих умов для функціонування і самореалізації клієнтів. Відповідальність і борг соціального працівника перед собою. Честь, гідність і авторитет соціального працівника.

ТЕМА 9. ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНИЙ КОДЕКС СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА УКРАЇНИ

Історія процесу становлення системи основних принципів та етичних стандартів соціальної роботи. Джерела етичних нормативів соціальної роботи.

Структура і зміст етичного кодексу соціального працівника України. Основні положення та пункти етичного кодексу соціального працівника України. Головна мета, завдання етичного кодексу. Визначення принципів роботи соціальних працівників. Ідеали гуманізму, моральної та соціальної справедливості у професійній діяльності.

Функції професійно-етичного кодексу соціальних працівників. Структура і зміст документу “Етика соціальної роботи: принципи і стандарти”. Етичні принципи соціальної роботи. Цілі міжнародної декларації етичних принципів. Етичні стандарти соціальних працівників. Діяльність Міжнародної федерації соціальних працівників.

ТЕМА 10. МОРАЛЬНА КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ І ЕТИКЕТ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА.

Спілкування як соціально-психологічний процес. Теоретичні засади спілкування. Професійне спілкування у соціальній роботі. Призначення і функції спілкування. Роль спілкування у процесі становлення і розвитку особистості. Моральні аспекти спілкування. Норми і правила спілкування.

Зміст, мета, засоби спілкування. Основні його. Види, форми, етапи спілкування. Фактори, що впливають на спілкування. Стили спілкування. Моральне і аморальне спілкування. Протиріччя конструктивного і деструктивного характеру. Моральні принципи спілкування. Механізми міжособистісного спілкування. Вміння слухати, вміння говорити.

Моральна культура: культура моральної свідомості, культура моральних почуттів, культура моральної поведінки. Спілкування як мірило моральної культури. Практика спілкування. Якість спілкування. Комунікативні якості і здібності, комунікативна компетентність. Комунікативна, перцептивна і інтерактивна сторона спілкування. Механізми соціальної перцепції : атракція, каузальна атрибуція, ідентифікація. Типові викривлення і помилки у процесі сприйняття людини і шляхи їх запобігання. Стереотипізація у сприйнятті і її наслідки. Моделі комунікації. Відкритість і замкненість, монологічність і діалогічність людської особистості.

Етикет як система норм. Етикет, культура і такт. Поведінка різних верств, коротка історія. Етикет службових взаємовідносин. Етикет соціального працівника. Правила і принципи етикету. Манери і манірність. Ієрархія, ритуали, символи і атрибути.

ТЕМА 11. ЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ.

Моделі, парадигми в сфері соціальної роботи. Норми-заборони, норми-рамки і норми-зразки. Взаємозв'язок етики соціальних служб і норм суспільства. Статус, престиж соціальних служб. Фінансування соціальних служб. Нововведення в роботу соціальних служб. Платні послуги. Інновації в оцінці діяльності фахівців соціальної роботи.

Етичні аспекти досліджень. Мета і завдання досліджень в сфері соціальної роботи. Етичні принципи досліджень. Чесність і відвертість соціальних працівників. Добровільність участі. Конфіденційність.

Етичні аспекти участі соціальних працівників у політичній діяльності. Лояльність соціального працівника по відношенню до держави, її політики. Недосконалість системи соціального захисту. Проблеми в реалізації прав клієнтів. Обов'язки соціальних працівників. Участь соціального працівника у розробці соціальної політики держави.

ТЕМА 12. ЕТИКА ПАРТНЕРСЬКИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СФЕРІ ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ.

Принципи міжособистісних стосунків між соціальним працівником і клієнтом. Довіра. Патерналізм. Справжній, солітарний і несолітарний патерналізм. Різні підходи соціальних працівників до клієнтів. Підтримка, розуміння, повага і співчуття. Конструктивна і деструктивна взаємодія. Типові категорії клієнтів. Характеристика категорій клієнтів, які хочуть співпрацювати; які створюють хибне враження співпраці, і які не здатні до співпраці.

Компетенція соціальних працівників. Компетентність у спілкуванні. Стандартні і нестандартні ситуації в соціальній роботі. Творчість соціального працівника. Моделі поведінки, формалізовані контакти соціальних працівників з клієнтом. Вікові особливості клієнтів соціальної роботи. Емоційний аспект взаємовідносин соціального працівника і клієнта. Пізнавальний аспект взаємовідносин. Закономірності сприйняття себе та інших. Типові помилки сприйняття інших.

ТЕМА 13. СИСТЕМА ЦІННОСТЕЙ І МОРАЛЬНИЙ ВИБІР СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.

Моральна орієнтація і ціннісний сенс поведінки людини. Соціальний сенс цінностей. Морально-ціннісна орієнтація. Категорія “ідеальних цінностей”. Справжні і хибні цінності. Гуманні цінності та ідеали. Залежність цінностей від характеру суспільних відносин. Людина як найвища цінність.

Потреби, інтереси, здібності та цінності – взаємопов'язані елементи моральної свідомості і поведінки особистості. Потреба. Зв'язок потреб і інтересів. Ціннісні стимули. Потреби, інтереси і моральний світ людини. Усвідомлена ціннісна орієнтація.

Варіативність поведінки соціальних працівників. Самовизначення і самовираження. Об'єктивна можливість і суб'єктивна здатність до духовно-морального самовизначення і самовираження. Свобода морального вибору дій і вчинків. Індивідуальні життєві орієнтації. Суб'єкти і об'єкти морального вибору. Система об'єктивних і суб'єктивних складових свободи.

Ідея абсолютної детермінованості вчинків і діянь людини. Автономність і суверенність особистості. Свобода індивідуального буття. Самореалізація. Сильні і слабкі сторони системи підготовки фахівців соціальної роботи.

ТЕМА 14. МОРАЛЬНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З РІЗНИМИ КАТЕГОРІЯМИ НАСЕЛЕННЯ.

Етика соціальної роботи з різними соціальними групами. Співвідношення загальнолюдського, національного, регіонального в етиці соціальної роботи. Національні, соціокультурні, конфесійні особливості соціальної роботи. Принципи формування регіональних, місцевих моделей етики соціальної роботи в сучасних умовах.

Соціально-психологічний захист неповнолітніх дітей. Роль сім'ї, школи і однолітків у процесі розвитку особистості дітей і підлітків. Моральні аспекти роботи з дітьми і підлітками. Моральні основи сім'ї і шлюбу. Сімейно-шлюбні відносини як предмет етики соціальної роботи.

Морально-етичні відносини в общині. Етика соціальної роботи з різними спільнотами: територіальними, соціальними, релігійними, етнонаціональними. Етичні питання управління груповими процесами в місті і селі.

Етико-моральні основи соціального захисту людей похилого віку. Естетичні і моральні норми при наданні соціальної допомоги людям похилого і старечого віку у стаціонарі і вдома. Особистість соціального працівника, його естетична культура, індивідуальний підхід і прояви гуманного ставлення до старих людей.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА, ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК ПРИКЛАДНА НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА												
Тема 1. Етика соціальної роботи як філософсько-соціологічне вчення.		2			5	4						
Тема 2. Основні віхи розвитку та становлення етичної думки. Походження і історичні типи моралі.		2	2		5	4						
Тема 3. Професійна етика. Історія етики соціальної роботи.		2			5	4						
Тема 4. Основні поняття і категорії етики соціальної роботи.		2	2			4						
Тема 5. Фахові та особистісні вимоги до соціального працівника.		2	2			4						
Тема 6. Критерії моральності. Моральні принципи і		2	2			4						

норми соціальної роботи.	у												
Тема Моральна свідомість. Поняття, структура основні категорії моральної свідомості.	7.		2	2			4						
Разом змістовим модулем 1	за		14	10			28						
Модуль 2 ЕТИКА ВЗАЄМОВІДНОСИН СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА У РІЗНИХ СФЕРАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ													
Тема Деонтологія соціальної роботи, особливості застосування в окремих видах соціальної роботи	8.		2				4						
Тема Професійно-етичний кодекс соціального працівника України	9.		2	2			4						
Тема Моральна культура спілкування етикет соціального працівника.	10.		2	2			4						
Тема 11. Етичні аспекти роботи			2	2			4						

соціальних служб.												
Тема 12. Етика партнерських взаємовідносин соціальних працівників у сфері обслуговування населення.		2	2			4						
Тема 13. Система цінностей і моральний вибір соціальних працівників.		2	2			3						
Тема 14. Моральні аспекти соціальної роботи з різними соціальними групами.		2	2			4						
Разом за змістовим модулем 2		14	12			27						
Усього годин	105	28	22			55						

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	СУТНІСТЬ І ПРОБЛЕМАТИКА ІСТОРІЇ ЕТИКИ УКРАЇНИ.	2
2	ФАХОВІ ТА ОСОБИСТІСНІ ВИМОГИ ДО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА.	2
3	ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА. ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ. МОРАЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА.	2
4	МОРАЛЬНА СВІДОМІСТЬ ОСОБИСТОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА.	2

5	ДЕОНТОЛОГІЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ВЗАЄМОДІЙ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ.	2
6	ЕТИЧНИЙ КОДЕКС СПЕЦІАЛІСТІВ З СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ УКРАЇНИ.	2
7	КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ ТА ЕТИКЕТ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.	2
8	СИСТЕМА ЦІННОСТЕЙ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.	2
9	МОРАЛЬНИЙ ВИБІР У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.	2
10	ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З РІЗНИМИ КАТЕГОРІЯМИ ЛЮДЕЙ.	4
	Разом	22

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Мораль і соціальна диференціація суспільства	2
2.	Етика міжнаціональних відносин	2
3.	Прогрес моральної культури людства	3
4.	Мораль і право	2
5.	Мораль і звичаї	2
6.	Мораль і політика	2
7.	Моральні проблеми людської діяльності	2
8.	Проблеми співвідношення мети і засобів їх досягнення	2
9.	Парадигма спілкування в сучасній культурі	2
10.	Різноманіття передумов і вимірів людського спілкування	2
11.	Моральні мотиви і ціннісні орієнтації в сфері соціальної роботи	2
12.	Добро-провідна ідея моральної свідомості	2
13.	Моральне зло, його походження і сутність	2
14.	Сенс життя людини	2
15.	Совість – центральний чинник моральної свідомості людини	2
16.	Щастя як категорія моральної свідомості	2
17.	Свобода як моральна цінність людського буття	3
18.	Етичний сенс екологічних проблем	2
19.	Проблема голоду в світлі загальнолюдських моральних цінностей	2

20.	Етика соціальної роботи та її гуманістична спрямованість	2
21.	Моральні цінності в сучасному світі	2
22.	Етика соціальної роботи як філософсько-соціологічне вчення	2
23.	Совість і моральний обов'язок соціального працівника	2
24.	Поняття “деонтології” в соціальній роботі	2
25.	Особливості спілкування з людьми похилого віку	3
26.	Професійна честь і гідність соціального працівника	2
	Разом	55

8. Індивідуальні завдання

– *складання ситуативних задач :*

1. Етичні дилеми у практиці соціальної роботи з різними категоріями клієнтів.
2. Практичні приклади моделей прийняття рішень
3. Практичні приклади оцінки етичних проблем
4. Конфлікт. Практичні приклади вирішення конфлікту.

- *організація дискусії на теми:*

1. Приватна сфера і конфіденційність
2. Насильство і конфіденційність
3. Права клієнтів соціальної роботи
4. Нейтральність соціального працівника

- *підготовка рольово-сюжетних ігор на теми*

5. Захист інтересів, прав і свобод клієнтів
6. Межі професійних стосунків

– *анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис*

1. Вивчення історії становлення етики в Україні.
2. Цінності, традиції, звичаї моральної культури українського народу на базі міфів, легенд та казкових мотивів.

9. Методи навчання

- *лекції* (лектором викладається основний зміст програмного навчального матеріалу. Студент повинен конспектувати той матеріал, на якому головну увагу акцентує лектор);
- *практичні заняття* (реалізуються кількома навчальними завданнями: засвоєння теоретичного матеріалу лекційного курсу; практичні роботи; перевірка виконання самостійних завдань і, за наявністю вільного часу — індивідуальних завдань);

- **самостійна робота** (виконується студентами в час після прослуховування лекції, перед практичними заняттями чи модульним контролем — удома, у бібліотеках, комп'ютерних класах тощо; завдання для самостійної роботи й методичні рекомендації щодо їх виконання подаються в робочій програмі та розробках до практичних занять). Самостійна робота є основним способом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів: списки рекомендованих джерел і літератури, питання для самоконтролю, тести, пакети контрольних завдань, електронні версії лекцій тощо.
- **індивідуальна робота** (спрямована на поглиблення знань з курсу; перелік індивідуальних завдань, література до їх виконання та шкала оцінювання подаються у робочій програмі та в методичних рекомендаціях до практичних занять).

10. Методи контролю

1. Поточний контроль – фронтальне опитування, виконання практичних завдань.
2. Модульний контроль – виконання комплексних контрольних робіт та тестових завдань.
3. Підсумковий контроль – виконання тестових і практичних завдань.

Оцінка успішності студента є рейтинговою і виставляється за стобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих модулів

Зразок завдання комплексної контрольної роботи

1. Завдання першого рівня.

А) Дайте визначення терміну «деонтологія»

Деонтологія соціальної роботи — це комплекс професійних, правових і морально-етичних правил, що становлять поняття професійного обов'язку соціального працівника. Деонтологія соціальної роботи — це комплекс норм, встановлень і розпоряджень про борг і професійні обов'язки, відповідальність соціального працівника (трудового колективу установи соціального захисту) перед суспільством і державою, перед соціальною роботою як професією і соціальним інститутом, перед колегами і перед клієнтом соціальної служби.

Б) Окресліть мету та основні завдання деонтології соціальної роботи

Практично кожна сучасна професія формує власні уявлення про належне, одночасно зіставляючи його з суцим. Термін «деонтологія» (від грецького слова — належний) введений в XVIII столітті англійським філософом Ієремією Бентамом для позначення вчення про належну поведінку, вчинки та дій.

Деонтологія соціальної роботи розглядає професійну діяльність з погляду належного, боргу та відповідальності представника професії, і, звичайно ж, норми, що фіксує належну поведінку. На підставі уявлень про належне складаються вимоги до поведінки і дій, які відносно фахівця виступають як його професійний обов'язок і борг. Професійні обов'язки фахівців включають не лише функціональні обов'язки представників тієї або іншої професії, але і відповідальність цих людей перед колегами, перед професією як такий, перед суспільством. Мета і завдання деонтології соціальної роботи полягає в тому, щоб дати чіткі орієнтири фахівцям щодо конкретних вимог професії щодо їх поведінки, дій. Деонтологія є однією з основ професійної діяльності соціальних працівників, медичних працівників, вчителів, психологів і представників інших професій, об'єктом діяльності яких є людина, а професійні дії безпосередньо пов'язані і направлені на досягнення фізичного, психічного і соціального здоров'я і благополуччя людини, його соціального оточення і суспільства.

2. Завдання другого рівня.

А) Розкрийте зв'язок між поняттями професійна етика і етика соціальної роботи

Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології - компетентність фахівця

Деонтологія соціальної роботи включає певні принципи: — особистої відповідальності за доручену справу як в правовій, так і в моральному відносінах;— компетентності фахівця;— раціонального підходу до рішення поставлених задач;— відповідності повноважень і відповідальності;— правової регламентації діяльності;— підзвітності;— ініціативи і творчого підходу;— організованості і дисципліни;— контролю і перевірки виконання;— критичного підходу до оцінки діяльності, можливостей своїх і клієнта;— довіри і свободи дій;— заохочення і покарання і інші.

Компетентність у вирішенні соціальних проблем становить основу професійного здійснення соціальної роботи. Представники цієї професії –допомагають людям підвищувати здатність вирішувати проблеми, створюють необхідні для цього ресурси, забезпечують взаємодію між людьми, або між людиною та її оточенням, підвищують відповідальність організацій за людину, впливають на соціальну політику. Не викликає сумніву той факт, що ефективно виконувати ці завдання

здатні лише добре підготовлені, професійно компетентні працівники. Професійну компетентність соціальних працівників визначають як якісну характеристику суб'єкта діяльності, що відображає інтегральний характер його підготовки та готовність особистості до реалізації цієї діяльності. В науковій літературі виділяють три рівні професійної компетентності соціальних працівників: - науково-методологічний; - професійно-практичний; - особистісний.

Щодо компонентів професійної компетентності соціальних працівників немає єдиної думки. Серед них найчастіше називають: - компетентність сприйняття, яка передбачає проведення спостереження, аналізу, постановку діагнозу. - компетентність взаємодії, тобто успішне встановлення взаємовідносин та здійснення діяльності. Сюди входить аналіз ситуації, розуміння випадку, обмін інформацією, пояснення, аналіз із наступним висновком, який в свою чергу має бути засобом надання допомоги та сприяння у подальшому самостійному вирішенні проблеми; - комунікативна компетентність – встановлення контакту з клієнтом, налагодження довірливих, доброзичливих відносин; - рефлексивна компетентність, тобто реконструкція процесу надання допомоги, метою якої є переконатись у правильності зробленого або того, що можна було зробити. Це допоможе спланувати подальші дії та запобігти можливим помилкам. Така модель формування професійної компетентності передбачає три рівні навчання соціальних працівників: - когнітивний рівень навчання: повідомлення знань та їх раціональне обговорення; - прагматичний рівень навчання: тренування методів роботи, поведінковий тренінг, відпрацювання безпечного способу діяльності; - емоційний рівень навчання: самосвідомість, рефлексія особистого досвіду.

3. Завдання третього рівня.

А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів сприяння активності і ініціативності клієнтів. Наведіть конкретний приклад.

Оскільки в соціальній сфері функціонує велика сукупність складних, різноманітних зв'язків і відносин, соціальний працівник, який є компетентним як на теоретично-раціональному так і в емоційно-почуттєвому рівні, зможе активізувати клієнта та досягати хороших успіхів з підвищення його ініціативності з вирішення власних проблем. Лише при наявності емпатії, співпереживання, дбайливого відношення до роботи, до долі клієнта та використовуючи вміло і компетентно всі три групи принципів соціальної роботи (соціально-політичні; організаційні; психолого-педагогічні) він зможе допомогти. Визнаючи державний підхід та залучаючи всі можливі ресурси до вирішення завдань, що розв'язуються у сфері соціальної роботи; використовуючи гуманізм і демократизм при соціальній роботі з клієнтами; враховуючи тісний зв'язок змісту й форм цієї роботи з конкретними умовами життєдіяльності особи,

2. На питання дається чітка і конкретна відповідь письмово. Питання пропонуються викладачем кожному студенту з наведеного переліку питань.

Місце моральної свідомості у системі моральної культури соціального працівника.

Моральна свідомість включає етичне мислення і моральні почуття. Етичне мислення — особливий вид соціального пізнання, що дає можливість освоїти ціннісні властивості суспільних відносин і вчинків з погляду їх відповідності загальноприйнятим нормам. Моральні уявлення, набувши особистого характеру, стають основою програми поведінки. Рівень культури етичного мислення можна оцінити з погляду оптимальності прийнятих рішень. Категорії морального мислення засвоюються і виявляються через моральні почуття.

Моральні почуття — це сталі прояви суб'єктивного, особистого ставлення людини до себе самої, інших людей, предметів і явищ, що мають для неї особисте значення, пов'язані з особистими потребами та інтересами. Рівень культури особистості виявляється через здатність людини до самолюбства, гордості, цнотливості, любові, ненависті, довіри, жалю, співчуття тощо. Почуття дозволяють обертати «знання» на «свідомість» й робити вчинки, іншими словами, це умова інтеріоризації, засвоєння моральних норм. Знання моральних принципів і особисте ставлення до них роблять можливими також другий і третій компоненти моральної культури особистості: це культура моральної діяльності й культура моральних відносин. Моральна діяльність — це моральна сторона суспільної діяльності, що спричиняється моральними мотивами: бажанням творити добро, підкорятися почуттю обов'язку, досягати морального ідеалу. Моральні відносини — це сукупність залежностей і зв'язків, що виникають у людей в процесі моральної діяльності (взаємодопомога, чуйність, солідарність, згуртованість тощо). Саме через моральну діяльність і моральні відносини формується і реалізується моральна програма людини, певний рівень її особистої моральної культури. Усі ці елементи моральної культури особистості взаємопов'язані, не існують і не мають сенсу один без одного.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Модуль 1				Модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100
11	11	11	11	11	11	11	11	12	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	

82-89	B	добре	зараховано
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерій оцінювання з дисципліни

“Відмінно” (90 та вище балів) заслуговує студент, який виявив всебічне і глибоке знання програмового матеріалу, вміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою, засвоїв основну і ознайомився з додатковою літературою, розуміє взаємозв'язок головних понять дисципліни та їх значення для майбутньої професії.

“Добре” (82-89 балів) заслуговує студент, який виявив повне знання програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу рекомендовану програмою, виявив систематичний характер знань з дисциплін і здатний до самостійного доповнення, але під час відповіді допустив деякі неточності.

“Добре” (74-81 балів) заслуговує студент, що виявив не цілком повне знання програмного матеріалу, не завжди успішно виконує передбачені програмою завдання, частково засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою, виявив не систематичний характер знань з дисциплін і не завжди здатний до їх самостійного доповнення і під час відповіді допускає деякі неточності.

“Задовільно” (64-73 балів) заслуговує студент, що виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, вміє виконувати завдання, передбачені програмою, знайомий з основною рекомендованою літературою. Як правило, оцінка “задовільно” виставляється студентам, що допустили помилки у відповіді на екзамені та при виконанні екзаменаційних завдань, але які володіють необхідними знаннями для їх усунення за допомогою викладача.

“Задовільно” (60-63 балів) заслуговує студент, що виявив часткове знання основного програмового матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, не завжди вміє виконувати завдання, передбачені програмою, знайомий лише частково з основною рекомендованою літературою. Як правило, оцінка “достатньо” виставляється студентам, що допустили грубі помилки у відповіді на екзамені та при виконанні екзаменаційних завдань, але які частково володіють необхідними знаннями для їх усунення за допомогою викладача.

“Незадовільно з можливістю повторного складання” (35-59 балів) виставляється студенту, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

“Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни” (1-34 балів) виставляється студенту коли протягом семестру він допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

При виставленні оцінки можуть враховуватися результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Іспит виставляється (без складання) у випадку набору кількості балів, що відповідає мінімальній оцінці “достатньо” (Е).

Протягом семестру проводиться не менше двох модулів або колоквиумів чи контрольних робіт або інших видів контролю. Максимальна кількість балів, яка встановлюється для цих видів контролю, а також відповідність оцінок FX та F у шкалі ECTS, у балах та національній шкалі визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

10. Рекомендована література

Базова

1. Блощинська В. Практикум з етики. Івано-Франківськ : Плай, 2015. 256 с. Бралатан В.П. Професійна етика : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2011. 252 с.
2. Васянович Г. Педагогічна етика : [навч.-метод. посіб.]. Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України; Львівський науково-практичний центр. Львів : Норма, 2005. 344 с.
3. Вознюк Н. М. Етико-педагогічні основи формування особистості : [навч. посіб.] . К. : Центр навчальної літератури, 2005. 196 с.
4. Все про соціальну роботу: навчальний енциклопедичний словник- довідник /Заг. ред. В.М. Пічі. Львів: «Новий світ- 2000», 2013, 616с.
5. Вступ до соціальної роботи : [навч. посіб. / за заг. ред. Т. Семигіної та ін.]. К. : Академвидав, 2005. 304 с.
6. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. І. Д. Звереві. Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. 536 с.
7. Іщук С. В. Етика соціальної роботи: опорні конспекти. Тернопіль: ТДПУ, 2013. 108 с.
8. Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників. Соціальна робота : в 3 ч. К. : Києво Могилянська академія, 2000. С. 169–182.
9. Наместнікова В.В. Етичні основи соціальної роботи, 2014 https://stud.com.ua/87971/sotsiologiya/etichni_osnovi_sotsialnoyi_roboti
10. Професійна етика соціального педагога : [навч.-метод. посіб.] / Марченко С. Я., Краснова Н. П., Харченко Л. П.; Науково-дослідний центр проблем соціальної педагогіки та соціальної роботи АПН України та Луганського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. Луганськ : ДЗ “ЛНУ ім. Т. Шевченка”, 2009. 563 с.
11. Соціальна педагогіка : [мала енциклопедія / за заг. ред. І. Д. Звереві]. К. : Центр навчальної літератури, 2008. 336 с.

12. Соціальна робота в Україні : перші кроки : [за ред. В. Полтавця]. К. : Вид. дім “Academia”, 2000. 236 с.
19. Соціальна робота : Короткий енциклопедичний словник. К. : ДЦССМ, 2002. 536 с
13. Тофтул М.Г. Етика. Навчальний посібник. - К.: Видавничий центр “Академія”, 2005. 414 с.
14. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування. Навч. Посіб. – 5-те вид., К.: Вікар, 2006. – 223 с.
15. Щербан Т.Д. Психологія навчального спілкування. Монографія. – К.: Міленіум, 2004. 346 с.

Допоміжна

16. Бралатан В.П. Професійна етика : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2011. 252 с.
17. Возняк Н. М. Етика : навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 300 с.
18. Зверева І. Д. “Етичний кодекс соціального працівника України” від ідеї до впровадження / І. Д. Зверева. Практична психологія та соціальна робота. 2002. № 9–10. С. 84–87.
19. Зозуляк-Случик Р. В. Основні категорії етики в діяльності соціальних працівників і соціальних педагогів. Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Політологія. Соціологія. Право. Київ : ІВЦ “Політехніка”, 2010. № 2 (6). С. 21–26. Етичний кодекс із соціальної роботи // [https:// zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05](https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05)
20. Марущак О. В. Етичні виклики сучасності в мовах трансформації суспільства. Науковий потенціал вищої школи : [текст: зб. наук. праць]. Миколаїв, 2008. С. 167–170.
21. Морально-етичні особливості взаємовідносин керівника та підлеглого в системі державного управління [Текст] / М. А. Нинюк // Науковий вісник Ужгородського Національного університету : Серія: Право. В 3-х частинах. / Бисага Ю.М., Гарагонич О.В., Белов Д.М., Бобровник С.В. та ін. – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2012. – Вип. 19. Т.3. – С.168–170 <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/14543>
22. Олійник, К. С. Професійна етика та спілкування в соціальній роботі [Текст] / К. С. Олійник // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І.В. Козубовська. – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2014. – Вип. 33. – С. 126–128. – Бібліогр.: с. 128
23. Рассудина К. С. Криза моральної ідентичності / Рассудина К., Макінтавр Е., Тейлор Ч. Практична філософія. 2006. № 4. С. 155–161.
24. Сабат Н. Етика спілкування соціального педагога з різними категоріями клієнтів. Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці : [зб. наук. праць]. Івано-Франківськ : Плай, 2005. С. 324–330.
25. Слободянюк, О. М. Професійно-етична компетентність менеджера: значення у професійній діяльності та умови формування у ВНЗ [Текст] / О. М. Слободянюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І.В. Козубовська. – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2014. – Вип. 33. – С. 179–182. – Бібліогр.: с. 182
26. Тесленко В. Формування спеціальної етичної компетентності соціальних та педагогічних працівників для здійснення соціально-педагогічної підтримки дітей з обмеженими можливостями. Соціальна педагогіка : теорія і практика. 2005. № 3. С. 78–85.
27. Трубавіна І. М. Етика соціально-педагогічної роботи з сім’єю : [навч.-метод. посіб.]. К. : УДЦССМ, 2001. 72 с.

28. Хамитов Н. Добро и зло. Этика. Путь к красоте отношений : [курс лекций]. К., 2007. С. 84–112.
29. Л.Четверікова Соціальна етика як елемент структури соціальної держави. Науковий вісник УжНУ Політологія. Соціологія. Філософія Випуск 2 - 2005 : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/17762>
30. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник / за ред. Т.В.Семигіної, І.І.Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
31. Очерк истории этики / Під редакцією Б.А.Чагина та інш. – М.: Мир – 1969. – 430 с.
32. Васянович Г. . Педагогічна етика. Навчально-методичний посібник. – Львів, Норма, 2005. – 344 с.
33. Назар П.С., Віленський Ю.Г. Основи медичної етики. – К.: Здоров'я. 2002, - 344 с.
34. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування. Навч. Посіб. – 5-те вид., К.: Вікар, 2006. – 223 с.
35. Щербан Т.Д. Психологія навчального спілкування. Монографія. – К.: Міленіум, 2004. – 346 с.
36. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник. – К.: УДЦССМ, 2002. – 170 с.
37. Попов Л.А. Десять лекцій по етике. Учебн. Пособие для студентов высших учебных заведений. – М.: Издательство «Ось-89», 2001 г., 192 стр. – 2001.
38. Зеленкова И.Л., Беляева Е.В. Етика. Учебн. Пособие и практикум. Минск : ТетраСистемс, 1997. - 320 с.
39. Палеха Ю.І. Ділова етика. – К.: 2006. – 356 с.
40. Губенко О.В. Духовні передумови творчої активності/ Практична психологія та соціальна робота. – 2002. - № 10. – С. 36-39.
41. Яницкий М.С. Ценностные ориентации личности как динамическая система. – Кемерово, 2000. -204 с.

11. Інформаційні ресурси

1. <http://www.ssm.kiev.ua/index.php/dopomoga/53-obitnucyz.html>
2. <http://studentam.net.ua/content/view/4238/114/>
3. <http://www.info-library.com.ua/books-book-116.html>
4. <http://www.aidslessons.org.ua/ua/uroki/ii-uroven/117-urok-7-etichni-normi-roboti-sotsialnogo-pratsivnika.html>
5. http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Psis/2010_4/furman_p.pdf
6. http://pidruchniki.ws/14170120/sotsiologiya/teoretichni_osnovi_sotsialnoyi_roboti
7. <http://books.br.com.ua/40128>

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

**(методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт,
самостійної та індивідуальної роботи студентів)**

Ужгород – 2017

Етика соціальної роботи: методичні рекомендації до виконання семінарських (практичних) занять, самостійної та індивідуальної роботи студентів.

Розробник: Баторі-Тарці З.І. к.ф.-м.н., доцент кафедри соціології і соціальної роботи факультету суспільних наук УжНУ.

Рецензенти:

- Шандор Ф.Ф., д.ф.н., професор, завідувач кафедри соціології і соціальної роботи факультету суспільних наук УжНУ.
- Повідайчик О.С., к.п.н., доцент кафедри соціології і соціальної роботи факультету суспільних наук УжНУ.

4. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>1301</u> <u>Соціальне забезпечення</u> (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки <u>6.130102 Соціальна робота</u> (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): <u>Соціальна робота</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2017	2018
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>Моральні аспекти діяльності соціального працівника з різними категоріями клієнтів.;</u> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин -		1-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента -	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	30 год.	
		Практичні, семінарські	
		24 год.	
		Лабораторні	
		- год.	
		Самостійна робота	
		66 - год.	
Індивідуальні завдання: -год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання –

для заочної форми навчання –

5. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у опануванні студентами теоретичних і практичних основ етики соціальної роботи для забезпечення та підтримки соціально схвалених суспільством змісту і сутності професійної діяльності соціальних працівників.

Завдання навчальної дисципліни:

- систематизація накопиченого у процесі історичної практики досвіду, характерного для даного виду діяльності;
- узагальнення і вдосконалення накопиченого досвіду відповідно до вдосконалення даного виду діяльності;
- вплив на свідомість спеціаліста з метою вдосконалення його як особистості і професіонала сфери соціальної роботи;
- сприяння більш повному та ефективному вирішенню професійних задач у сфері соціальної роботи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- теоретичні основи етики соціальної роботи;
- основні положення кодексу професійної етики;
- зміст і суть моральних принципів і норм етики соціальної роботи, її суспільні цілі і завдання;
- етичні принципи і стандарти соціальної роботи;
- етичні вимоги стосовно ставлення фахівця соціальної роботи до клієнтів, колег, професії і суспільства;
- особливості, функції, види та структуру професійного спілкування з клієнтами;
- закономірності виникнення, розвитку й функціонування моралі, її специфіку та роль у суспільстві; систему моральних цінностей і традицій;
- моральні цінності вчинків та поведінки соціального працівника у галузі професійної діяльності.

вміти:

- орієнтуватися у складній системі взаємовідносин сфери соціальної роботи та етичних дилем;
- грамотно застосовувати теоретичні знання при здійсненні професійної діяльності і правильно використовувати правила, норми і принципи етики соціальної роботи при виконанні професійних завдань;
- реалізовувати моральні норми і принципи у своїй професійній діяльності;
- використовувати різні стратегії взаємодії у професійній практиці;

- будувати міжособистісні стосунки з клієнтом на гуманістичних засадах.
- підвищувати якість теоретичних і практичних знань;
- адаптувати систему етичних принципів соціальної роботи до різних культурних і соціальних умов та втілювати на практиці моральну систему поглядів і уявлень, норм і оцінок професії.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА І ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК ПРИКЛАДНА НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА												
Тема 1. Етика соціальної роботи як філософсько-соціологічне вчення.		2			5							
Тема 2. Основні віхи розвитку та становлення етичної думки. Походження і історичні типи моралі.		2	2		5							
Тема 3. Професійна етика. Історія етики соціальної роботи.		2	2		5							
Тема 4. Основні поняття і категорії етики соціальної роботи.		2	2			5						
Тема 5. Фахові та особистісні вимоги до соціального працівника.		2	2			5						

Тема 6. Критерії моральності. Моральні принципи і норми соціальної роботи.		2	2			5							
Тема 7. Моральна свідомість. Поняття, структура і основні категорії моральної свідомості.		4	2			4							
Разом за змістовим модулем 1		16	12			34							
Модуль 2 ЕТИКА ВЗАЄМОВІДНОСИН СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА У РІЗНИХ СФЕРАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ													
Тема 8. Деонтологія соціальної роботи, особливості її застосування в окремих видах соціальної роботи		2				3							
Тема 9. Професійно-етичний кодекс соціального працівника України		2	2			5							
Тема 10. Моральна культура спілкування і етикет соціального працівника.		2	2			5							

Тема 11. Етичні аспекти роботи соціальних служб.		2				5						
Тема 12. Етика партнерських взаємовідносин соціальних працівників у сфері обслуговування населення.		2	2			5						
Тема 13. Система цінностей і моральний вибір соціальних працівників.		2	2			5						
Тема 14. Моральні аспекти соціальної роботи різними соціальними групами.		2	4			4						
Разом за змістовим модулем 2		14	12			32						
Усього годин	120	30	24			66						

ВСТУП

Етика соціальної роботи – це вчення про моральні основи професійної соціальної діяльності з надання допомоги індивідам, сім'ям, соціальним групам або общинам, посилення або відновлення їх здібностей до функціонування та створення сприятливих умов для досягнення цих цілей, про морально-етичні норми поведінки спеціалістів з соціальної роботи.

Етика соціальної роботи - специфічний прояв загальної етики у соціальному обслуговуванні населення. Це розділ прикладної науки про роль моральності в діяльності працівників соціальних служб. Етика соціальної роботи - це філософсько-соціологічне знання, яке займає важливу роль у формуванні професійно-етичного обличчя спеціаліста. Етика соціальної роботи є теоретична дисципліна, методологією якої є філософія. Предметом її є професійна мораль, спрямування якій надає загальна етика.

Етика як філософська наука про мораль осмислює узагальнює, систематизує історичний розвиток моралі, історію становлення і розвитку етичних теорій, концепцій, які обґрунтували природу, сутність, функції моралі, закономірності її розвитку і функціонування, взаємозв'язок з іншими формами матеріального та духовного життя людей.

Мораль – одна із форм духовного життя, одна із найдавніших універсальних способів соціальної регуляції. Моральний вимір дає нам уявлення про міру людяності суспільства і особистості. Мистецтво та релігія, філософія та право завжди піднімали проблеми добра і зла, справедливості і гуманності, сенсу життя та щастя людини й узагальнили досвід духовних пошуків людей.

Етика як моральна філософія – це теоретичне знання, що відображає моральну свідомість особистості у всій складності та суперечливості й конкретно-історичну моральну практику в її розмаїтті та колізіях.

Рівень моральності особистості і суспільства залежить від умов і чинників. Важливу роль має моральне просвітництво, що містить знання про

моральні цінності, дає розуміння морального виміру поведінки особистості, дій соціальних суб'єктів та життя суспільства.

Етимологія (походження) етики – слово виникло з древньогрецького слова “ethos”, яке в різні часи мало різне значення. Спочатку воно означало спільне житло, місцезнаходження, потім – звичай, характер, темперамент, стиль мислення, потім видатний мислитель Аристотель (384 – 322 до н.е.) взяв за основу значення етосу як характеру, темпераменту, утворив прикметник “ethicos ” етичний “для позначення особливої групи людських чеснот – мудрості, мужності, помірності, справедливості тощо – відрізняючи їх від добродійностей, розуму. Наука етика свою назву яку носить і сьогодні дістала у IV столітті. Це наука про чесність і достоїнства людини.

Структура етики як науки етичного знання включає шість змістовних блоків :

1. емпірична, описова етика (описує, характеризує звичаї, чесноти різних спільнот, народностей, соціальних груп...які й складають моральні стосунки у суспільстві на різних етапах його розвитку)
2. Загальна теорія моралі, філософські проблеми етики (походження моралі, її сутність, структуру, специфіку, співвідношення моральної необхідності, свободи і відповідальності, сенс життя...)
3. Нормативна етика (вимоги, приписи суспільства, стереотипи поведінки особистості, її моральних якостей, які відповідають суспільним моральним нормам)
4. Теорія морального виховання або педагогічна етика (забезпечує засвоєння індивідами встановлених моральних зразків поведінки)
5. Професійна етика (покликана описувати й обґрунтувати особливості моралі різних професійних груп, виходячи і їх специфічної діяльності.
6. Історія етичної думки (демонструє як утворюється коло етичних проблем, як змінювались способи постановки проблем, підходи до їх вирішення, як

поглиблювались розуміння природи моралі, її призначення і функції у житті суспільства, закономірності розвитку і функціонування.

Етика не створює нові форми моралі, орієнтує на норми які мають бути, вона аналізує. Етика виробляє нові знання про мораль, перетворюючи емпіричні моральні факти на наукові.

Етика розвивалася в рамках філософії поряд з онтологією (наука про буття) гносеологією (науки про пізнання). Етика – філософія духу (Бердяєв М.О.), практична філософія (Аристотель) та моральна філософія (Соловйов В.С.)

Крім філософії і соціології мораль взаємозв'язана ще й з економікою, політикою, правом, релігією, мистецтвом, зокрема з релігійною філософією, літературознавством.

Головним завданням етики є обґрунтування й розуміння моралі як явища загальнолюдського на противагу класовому, національному, корпоративному, як базисної основи усіх форм духовного життя.

Етика покликана допомогти сучасній людині осмислити життя в усій його багатозначності та глобальності, розширити горизонти індивідуального сприйняття світу, вводячи до нього широкі соціоморальні, гуманітарні критерії оцінки усього, що відбувається, показати зв'язок з минулим і майбутнім.

Перед етикою постають завдання пов'язані з подоланням апологетико-прикрашеного характеру аналізу моральної практики, моралізаторства. На основі аналізу морального життя у ринковому суспільстві слід обґрунтувати моральні цінності, ідеали, моделі поведінки, міжособистісних стосунків, узагалі нормативну етику, відповідну суспільству.

Актуальним завданням є проблема формування моральної культури, суспільства, особистості і фахівця.

Після першої світової війни й фатальних соціальних змін Альберт Швейцер (1875 – 1965) заявляє: культура, в якій деградують засади етики,

приречена на занепад. Підтвердження цього спостерігається на сучасному етапі. Проблеми сучасної культури наступні:

1. Наша культура була і залишилася партійною (Віктор Малахов. Етика). Не можемо сприйняти інакше : ліві проти правих, Схід проти Заходу, одна група ділків проти інших...
2. Залишається наша культура високоідейною також. Як і раніше , тяжко розрізняє реальний стан речей від абстрактних уявлень про те, якими б ці речі мали б бути. На місце “нової людини”, “світлого комуністичного майбутнього” заступили більш сучасні ідеї, що так само приховують від нас неповторність реального навколишнього буття – такого, яким воно є.
3. І нарешті, культура зостається “народною”, але не в плані вираження справжньої народної свідомості і реальних традицій народного буття , а в зовсім іншому. В нашому суспільстві в доволі любителів приховувати особисту безвідповідальність за плечима “широких народних мас, мислити “народами” і “націями” там де було б подбати про конкретну людину.

З посиленням партійності, ідеології й орієнтації на маси майже губиться власне етична позиція, пов’язана з повагою до реальності, усвідомленням непорушності моральних цінностей, незамінності й серйозності життєвого покликання кожної особи – позиція “самостояння” вільної людини у світі.

Не дивно, що тоді коли свобода прийшла, й від власної гідності стало залежати більше, ніж раніше – одразу далася взнаки страхітлива нестача цих засад .

За часи радянського періоду низько впала культура людських стосунків; звульгаризувався весь устрій життя; поширилася практика нажитися за рахунок ближнього, використовуючи навіть фізичну силу, нахабство.

На цьому негативному досвіді наступу брутальності, жорсткості ми маємо переконатись у тому, що ні економічне, ні політичне життя, ні право, ні елементарні людські стосунки не можуть набути нормального розвитку, доки для них відсутня мінімальна етична основа. Завжди, за будь-яких

історичних умов людина відчуває потребу у вищих, незмінних ціннісних орієнтирах, які б зміцнювали її духовні сили, збагачували сенсом, визначали діяльну спрямованість її життя.

Для релігійної людини такими ціннісними маячками є сакральні уявлення релігійного світогляду. А для людини Нового часу з її секуляризованою свідомістю пріоритетного значення набувають цінності пізнання і діяльності. Велике значення має співвідношення з цим сенсу свого власного буття.

Протягом багатьох десятиліть система цінностей марксистської ідеології визначала духовні обрії свідомості переважної більшості населення СРСР.

Без примусу добровільно й охоче люди вірили в неминучість комуністичних ідей, історичну правоту класу-гегемона, визвольну місію своєї країни, мудрість її вождів. Заради цінностей віддавали життя, йшли на подвиги, страждання... І ця система впала. Цінні маски радянського марксизму згасли, залишили мільйони людей у стані глибокої моральної кризи.

За таких умов різко загострюються потреба у “зміні віх”, жадоба духовного оновлення. Йде пошук нових цінностей, що веде одних до філософії й ідеології класичного європейського гуманізму, інших до християнського віровчення, до традиційних і нетрадиційних релігійних ідеологій – у світ ідей, традицій, та цінностей.

Раніше в людській культурі домінували релігійні-конфесійні, пізнавальні, естетичні, утилітарно-практичні цінності тощо, *нині* мають стати визначальними етичні цінності. Повинні, але цього може не статися. Ця проблема лишається проблемою конкретної людської особистості, вибір якої становить основу морального самовизначення суспільства, нації, людства.

Мораль ніколи не може бути засобом пригнічення або приниження особи, бо само формує основи її гідності; не може робити людину рабом, позбавляти її притаманної їй свободи, бо сама на цій свободі ґрунтується.

Пригнічувати, применшувати людину, робити з неї слухняного функціонера здатна ідеологія - сукупність ідей та уявлень, що виражає інтереси певної соціальної верстви може. Ідеологічні постулати завдяки своїй уніфікованій авторитарності, привчають нас не розмірковуючи виконувати те, чого від нас вимагають ті чи інші владні структури. Мораль і етика починаються тоді коли будь хто з нас ставить питання чи це сумісне з моїми переконаннями? Крім свободи, мораль зазнає і необхідність.

Є речі, які порядна людина не може собі дозволити. Ми маємо виконувати свій обов'язок, маємо протистояти нахабству, жорсткості, бути чуйними, ввічливими.

Активне відношення студентів до змісту дисципліни «Етика соціальної роботи», виконання ними самостійних робіт виступає ґрунтом повноцінного засвоєння професійних знань з етики соціальної роботи. У структурі навчальної дисципліни „Етика соціальної роботи” необхідно приділити місце вивченню історії становлення етики, професійної етики та етики соціальної роботи, їх співвідношенню з етичними системами різних історичних етапів. Осмислення ідей благодійності, сформульованих у християнській етичній традиції, сприяє формуванню усвідомленої моральної орієнтації майбутніх фахівців.

Курс присвячений вивченню феномена людської моралі у сфері соціальної роботи. У теоретичній частині курсу мають розглядатися основні принципи і категорії професійної етики в порівнянні з іншими впливовими етичними системами, як стародавності, так і сучасності. Розділ прикладної етики слід присвятити розгляду конкретних етичних проблем, що стоять перед сучасним суспільством і професією - соціальна робота. Увазі студентів мають бути представлені як теми біоетики (як приклад – допустимість абортів й евтаназії, ставлення до людей з обмеженими можливостями тощо); економічної етики; політичної етики. Курс допоможе студентам не тільки зрозуміти особливості і достоїнства етики соціальної роботи, але і більш кваліфіковано підходити до прийняття рішень у складних життєвих ситуаціях

при виконанні своїх професійних завдань. Крім того, відбудеться знайомство з різноманітним моральним системам і вірувань через виявлення цінностей, що лежать у їхній основі. Процес вивчення матеріалу побудовано на основі максимального наближення його до актуальних для сучасного суспільства моральних проблем.

Для нашого випадку особливо важливим є те, що мораль належить до числа основних типів нормативної регуляції, таких, як право, звичаї, традиції й ін., перетинається з ними й у той же час істотно відрізняється від них. Моральні норми здійснюються практично і відтворюються повсякденно силою масових звичок, соціальних установок, що виховуються в індивіді, оцінок суспільної думки, переконань і спонукань. Виконання вимог моралі може контролюватися всіма людьми без винятку і кожним окремо. Авторитет тієї або іншої особи в моралі не пов'язаний з якими-небудь офіційними повноваженнями, реальною владою і суспільним становищем, але є авторитетом духовним, тобто обумовленим його моральними якостями і здатністю адекватно виразити зміст моральної вимоги в тім або іншому випадку. Взагалі в моралі немає характерного для інституціональних норм поділу на суб'єкт та об'єкт регулювання. Мораль відбиває цілісну систему поглядів на соціальне життя, що містять у собі те або інше розуміння сутності („призначення”, „змісту”, „мети”) професії, суспільства, історії, людини та її буття. Мораль, з погляду ідеалів, критеріїв добра і зла, і моральний погляд може знаходитися у критичному відношенні до фактично прийнятого способу життя. Узагалі ж, у Моралі, на відміну від звичаю, належне і фактично прийняте збігаються далеко не завжди і не цілком. Кожна із систем моральності, що панували, також має свої особливості.

Розширення предмету етики впливало із трактування її завдань: етика була покликана навчити людину правильного життя, виходячи з її ж власної природи. Тому етика сполучала в собі теорію буття людини, вивчення пристрастей і афектів психіки (душі) і одночасне вчення про шляхи досягнення благого життя (загальної користі, щастя, спасіння).

Мораль і моральність не є синонімами, що вони розкривають різні грані життєдіяльності людини і суспільства. Мораль розкриває матеріальну сутність життєдіяльності людини, а моральність – духовну сторону цієї життєдіяльності. З наведеного видно, що етика сполучає в собі дві сторони життєдіяльності – теорію буття людини і вивчення пристрастей і афектів психіки (душі). І тому сутність етики полягає в тім, щоб дати людям, особливо тим, що знаходяться на початку життєвого шляху, тим, що живуть у скрутних, несприятливих умовах вчення про шляхи досягнення успіхів, благого життя. Таким чином, етика пов'язує мораль і моральність у єдине ціле, утворивши тріаду „мораль-етика-моральність”.

Мораль як форма соціальної культури виконує цінносно-орієнтаційні та регулятивні функції. Першою у цій низці функцій виступає мотиваційна функція.

Моральні принципи мотивують людське поведіння, тобто виступають як причини і спонукання, що викликають в особистості бажання щось зробити (або, навпаки, не зробити). У результаті виховання і самовиховання в людей виробляються установки, що змушують них – інколи навіть як би проти волі – робити ті вчинки, які має людина робити відповідно до норм моралі, і не йти ні на які дії, які не повинна робити, оскільки вони суперечать цим нормам. Таким чином, моральні принципи, на відміну від інших норм і правил мислення і поведінки, укореняються в психіці і входять у саму структуру особистості як її власні, внутрішні мотиваційні фактори.

З цим пов'язана важлива особливість моральної оцінки людських вчинків: ця оцінка визначається не тільки самим фактом здійснення якогось вчинку та його об'єктивних наслідків, але й мотивами вчинку, тобто тим, які суб'єктивні спонукання штовхнули людини зробити те, що вона зробила, які були її наміри при здійсненні вчинку. А моральна оцінка мотивів поведінки особистості переходить у моральну оцінку самої особистості. У залежності від того, наскільки моральні або аморальні мотиви, що звичайно спонукають особистість до дій, сама ця особистість вважається моральною або аморальною.

Таким чином, мотиваційна функція моралі безпосередньо формує моральний вигляд особистості.

Далі слід розглянути конститутивну функцію. Слово „конститутивна” походить від лат. *constitutus* – той, що затвердився, встановлений. Це слово ужито тут для того, щоб позначити основну роль моральності в культурі. „Етичне є елементом культури, що конститує”[4], – писав Альберт Швейцер, видатний мислитель ХХ століття. Конститутивна функція моралі полягає в тому, що вона виступає як центральна, фундаментальна форма соціальної культури, що лежить в основі всіх інших її форм. Принципи моральності є вищими, чільними над всіма іншими формами регуляції поведінки людей. Хоча вони в повсякденній практиці звичайно виступають як „неписані правила” поведінки, їхнє значення в житті суспільства можна порівняти зі значенням конституції – основного закону життя держави, якому повинні підкорятися всієї дії і правові акти громадян і організацій. Пріоритетність моральних принципів перед всіма іншими поширюється на будь-які людські взаємини і дії. У цьому сенсі моральним принципам підлеглі всі сфери людського життя і діяльності.

Крім того, мораль у суспільстві виконує координаційну функцію. Ця функція впливає з попередньої. Вона полягає в тому, що мораль у силу пріоритетності своїх принципів забезпечує єдність і узгодженість взаємодії людей у найрізноманітніших обставинах. Впевненість у тому, що людина поруч з вами дотримується загальноприйнятих моральних принципів, дозволяє вам передбачати загальну спрямованість її дій, покладатися на неї і довіряти їй. Навіть не знаючи ані характеру людини, ані її звичок, навичок, умінь, ви можете заздалегідь визначити, що від неї слід і чого не слід очікувати. Дотримання людьми єдиних і загальних моральних принципів робить поведінку них передбачуваною. Моральність може виконувати координаційну функцію тільки в тому випадку, коли її принципи однакові для всіх людей, що вступають у взаємодію. Тому всяке співтовариство, люба професія зацікавлена в загальній значимості моральних принципів – у тому, щоб усі його члени

дотримували тих самих моральних цінностей і регулятивів. Соціальне значення моралі обумовлюється ще й її надіндивідуальним характером. Вона повинна бути одна на всіх, а не своя в кожного. Люди повинні по тим самим критеріях оцінювати, що є добро і що є зло.

Навчальна дисципліна «Етика соціальної роботи» носить інформативно-виховний характер, вона серед іншого передбачає навчання і виховання майбутніх фахівців в системі загальнолюдських цінностей з врахуванням вимог сучасного суспільства та професії соціальна робота.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Плани практичних занять

Практичне заняття 1. Сутність і проблематика історії етики України (2 год.)

Питання

1. Історичні корені благодійництва.
2. Етика Києворуської доби.
3. Етична думка XVI-XVIII ст.
4. Особливості козацької етики
5. Становлення етики як науки в Україні
6. Українська етична думка у XX – на початку XXI ст.

Рекомендована література

1. Тофтул М.Г. Етика. Навчальний посібник. - К.: Видавничий центр "Академія", 2005. – 414 с.
2. Малахов В.А. Етика. Курс лекцій: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2001. – 384 с.
3. Капська А.Й. Соціальна робота: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
4. Словарь по етике / Під редакцією І.С. Кона. – М.: Политиздат, 1983. – 445 с.
5. Очерк истории етики / Під редакцією Б.А. Чагіна та інш. – М.: Мир – 1969. – 430 с.

Практичне заняття 2. Система моральних норм у соціальній роботі (2 год.)

Питання

1. Значення етики для соціальної роботи.
2. Моральні виклики сучасного світу
3. Сутність і концепції прогресу моралі. Основні віхи прогресу.
4. Моральна вимога. Моральні чесноти і вади.
5. Моральне зло, його походження і сутність. Взаємовідношення добра і зла.
6. Особливості моралі майбутнього.

Рекомендована література

1. Малахов В.А. Етика. Курс лекцій: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2001. – 384 с.
2. Тофтул М.Г. Етика. Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2005. – 414 с.
3. Капська А.Й. Соціальна робота: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
4. Соціальна робота: в 3 ч. – К.: Вид.дім “Києво-Могилянська академія”, 2004. – Ч.1.: Основи соціальної роботи/ Н.Б.Бондаренко, І.М.Грига, Н.В.Кабаченко та ін.; за ред. Т.Семигіної та І.Григи. – 2004. – 178 с.
5. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник. – К.: УДЦССМ, 2002. – 170 с.
6. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник / за ред. Т.В.Семигіної, І.І.Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.

Практичне заняття 3. Фахові та особистісні вимоги до соціального працівника (2 год.)

Питання

1. Об’єкти і суб’єкти соціальної роботи
2. Зміст і структура професійно-етичної культури соціального працівника
3. Мотивація в структурі діяльності соціального працівника
4. Фахові вимоги до соціального працівника
5. Особистісні вимоги до соціального працівника
6. Взаємозв’язок між професійними і духовно-моральними якостями соціального працівника

Рекомендована література

1. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник / за ред. Т.В.Семигіної, І.І.Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
2. Капська А.Й. Соціальна робота: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
3. Малахов В.А. Етика. Курс лекцій: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2001. – 384 с.
4. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник. – К.: УДЦССМ, 2002. – 170 с.

Практичне заняття 4. Моральна свідомість особистості соціального працівника (2 год.)

Питання

1. Моральна свідомість та її складові. Моральні норми, принципи, категорії, мотиви, ціннісні орієнтації.
2. Рівні моральної свідомості: раціонально-теоретичний та почуттєвий (морально-психологічний) рівні
3. Елементи моральної свідомості: мислення і пам'ять
4. Форми моральної свідомості: моральне самопочуття, моральне "Я", моральна рефлексія
5. Честь і гідність.
6. Совість – центральний чинник моральної свідомості людини
7. Розкаяння
8. Поняття сорому

Рекомендована література

1. Васянович Г.П. Педагогічна етика : Навчально методичний посібник. – Львів, "Норма", 2005, - 344 с.
2. Малахов В.А. Етика. Курс лекцій: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2001. – 384 с.
3. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник. – К.: УДЦССМ, 2002. – 170 с.
4. Медведева Г.П. Етика социальной работы: Навчальний посібник. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 208 с.

Практичне заняття 5. Моральна культура та етикет соціальних працівників (2 год.)

Питання

1. Етикет соціального працівника
2. Принципи етикету. Манери
3. Знайомство.
4. Консультування.
5. Постійне спілкування.

Рекомендована література

1. Соціально робота: в 3 ч. – К.: Вид.дім “Києво-Могилянська академія”, 2004. – Ч.1.: Основи соціальної роботи/ Н.Б.Бондаренко, І.М.Грига, Н.В.Кабаченко та ін.; за ред. Т.Семигіної та І.Григи. – 2004. – 178 с.
2. Медведева Г.П. Етика социальной работы: Навчальний посібник. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 208 с.

Практичне заняття 6. Професійне спілкування у соціальній роботі. Моральний аспект спілкування (2 год.)

Питання

1. Професійне спілкування у соціальній роботі, функції спілкування
2. Парадигма спілкування в сучасній культурі
3. Відкритість і замкненість, монологічність і діалогічність людської особистості
4. Моральний аспект спілкування. Емпатійне спілкування
5. Прояв толерантності, поваги, співчуття, милосердя і любові у спілкуванні
6. Культура спілкування. Стилi спілкування.
7. Моделі комунікації

Рекомендована література

1. Малахов В.А.Етика. Курс лекцій: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2001. – 384 с.
2. Медведева Г.П. Етика социальной работы: Навчальний посібник. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 208 с.
3. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник / За ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 305 с.
4. Г. Васянович. Педагогічна етика. Навчально-методичний посібник. – Львів, Норма, 2005. – 344 с.
5. Соціально робота: в 3 ч. – К.: Вид.дім “Києво-Могилянська академія”, 2004. – Ч.1.: Основи соціальної роботи/ Н.Б.Бондаренко, І.М.Грига, Н.В.Кабаченко та ін.; за ред. Т.Семигіної та І.Григи. – 2004. – 178 с.

Практичне заняття 7. Етичні відносини у сфері соціальної роботи(2 год.)

Питання

1. Професійні межі у соціальній роботі
2. Моделі прийняття рішень
3. Феномен “вигорання”
4. Соціальне виключення і дискримінація клієнтів
5. Явище набутої безпорадності і госпіталізму
6. Етичні аспекти роботи соціальних служб

Рекомендована література

1. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник / за ред. Т.В.Семигіної, І.І.Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
2. Медведева Г.П. Этика социальной работы: Навчальний посібник. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 208 с.

Практичне заняття 8. Деонтологія окремих видів взаємодій в соціальній роботі (2 год.)

Питання

1. Поняття деонтології, її сутність і зміст
2. Професійний борг спеціаліста
3. Відповідальність та обов'язок фахівця з соціальної роботи
4. Відповідальність і борг фахівця з соціальної роботи перед суспільством і державою.
5. Відповідальність і борг фахівця з соціальної роботи перед професією, колективом і колегами
6. Відповідальність і борг фахівця з соціальної роботи перед клієнтом і його близькими
7. Відповідальність і борг фахівця з соціальної роботи перед самим собою

Рекомендована література

1. Медведева Г.П. Этика социальной работы: Навчальний посібник. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 208 с.
2. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник / за ред. Т.В.Семигіної, І.І.Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
3. Справочное пособие по социальной работе / Под. Ред. А.М. Панова, Е.И. Холостовой –М.: Юристъ, 1997. – 125 с.
4. Малахов В.А.Этика. Курс лекцій: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2001. – 384 с.

Практичне заняття 9. Етичний кодекс спеціалістів з соціальної роботи України Принципи і стандарти в соціальній роботі (2 год.)

Питання

1. Вітчизняний і зарубіжні етичні кодекси соціального працівника
2. Міжнародні етичні принципи соціальної роботи
3. Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників
4. Етичні стандарти соціальної роботи в Україні
5. Професійно етичний кодекс соціального працівника
6. Поведінка і облік соціального працівника
7. Етичні обов'язки соціального працівника

Рекомендована література

1. Медведева Г.П. Етика социальной работы: Навчальний посібник. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 208 с.
2. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник / За ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 305 с.

Практичне заняття 10. Система цінностей соціальних працівників. Моральний вибір у сфері соціальної роботи (2 год.).

Питання

1. Поняття морально-ціннісної орієнтації фахівців.
2. Гуманні цінності та ідеали.
3. Потреби, інтереси та цінності у сфері соціальної роботи.
4. Індивідуальні життєві орієнтації.
5. Автономність і суверенність особистості.
6. Свобода морального вибору дій і вчинків.

Рекомендована література

1. Малахов В.А. Етика. Курс лекцій: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2001. – 384 с.
2. Медведева Г.П. Етика социальной работы: Навчальний посібник. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 208 с.
3. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник / за ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
4. Справочное пособие по социальной работе / Под. Ред. А.М. Панова, Е.И. Холостовой – М.: Юристь, 1997. – 125 с.

Практичне заняття 11. Соціальна робота з різними категоріями людей (4 год.)

Питання

1. Поняття індивідуального підходу і проявів гуманного ставлення до людей.
2. Національні, соціокультурні, конфесійні особливості соціальної роботи.
3. Моральні аспекти роботи з дітьми і підлітками.
4. Етика соціальної роботи з різними територіальними та соціальними спільнотами.
5. Етика соціальної роботи з різними релігійними та етнонаціональними спільнотами.

Рекомендована література

1. Медведева Г.П. Етика социальной работы: Навчальний посібник. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 208 с.
2. Справочное пособие по социальной работе / Под. Ред. А.М. Панова, Е.И. Холостовой –М.: Юристъ, 1997. – 125 с.
3. Малахов В.А.Етика. Курс лекцій: Навчальний посібник.– К.:Либідь, 2001.– 384 с.
4. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник / За ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 305 с.

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

– складання ситуативних задач :

1. Етичні дилеми у практиці соціальної роботи з різними категоріями клієнтів.
2. Практичні приклади моделей прийняття рішень
3. Практичні приклади оцінки етичних проблем
4. Конфлікт. Практичні приклади вирішення конфлікту.

- організація дискусії на теми:

- 1 Приватна сфера і конфіденційність
2. Насильство і конфіденційність
3. Права клієнтів соціальної роботи
4. Нейтральність соціального працівника

- підготовка рольово-сюжетних ігор на теми

1. Захист інтересів, прав і свобод клієнтів
2. Межі професійних стосунків

– анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис

1. Вивчення історії становлення етики в Україні.
2. Цінності, традиції, звичаї моральної культури українського народу на базі міфів, легенд та казкових мотивів.

Методичні рекомендації студентам

При викладанні навчальної дисципліни «Етика соціальної роботи» використовуються різні форми і методи навчання: проводяться навчальні заняття (лекції, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота), виконуються контрольні роботи, пишуться рефератів, проводяться творчі, наукові і практичні роботи. У зв'язку із тим, значна увага приділяється необхідності усвідомлення студентами постійно проводити аудиторну та позааудиторну роботу з метою підвищення власного рейтингу.

На практичних заняттях студентам рекомендується опрацювати практичні теми курсу, завдяки чому у них формуються вміння і навички, необхідні для виконання професійних завдань. Практичні заняття проводяться після прослуховування і опрацювання лекцій та закріплення знань на семінарських заняттях. На практичних заняттях використовуються різні форми роботи, студентами готуються доповіді, презентації, вони проводять обговорення проблем, дискусії, приймають участь у рольових іграх, тестуваннях, тренінгах. Всі вищеназвані форми діяльностей у межах курсу етика соціальної роботи формують вміння та навички практичної роботи з різними групами населення, допомагають відпрацювати моделі поведінки у різних ситуацій.

Самостійна робота з етики соціальної роботи спрямована на поглиблення та закріплення знань студентів з даного предмету . Вона є однією з форм звітності і контролю за набуттям знань студента і представляє важливу частину навчального процесу. При самостійному опрацюванні матеріалу студенти навчаються :

- знаходити потрібну інформацію, тобто вчать працювати з фондами і каталогами бібліотеки, користуватися Інтернетом;
- працювати з науковим текстом: володіти необхідним комплексом інтелектуальних умінь (виділяти головне, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати, конкретизувати, шукати аналогії, доводити та спростовувати);

- критично оцінювати прочитане і робити власні висновки;
- творчо переробляти знайдену інформацію;
- проводити дослідницьку і пошукову роботу;

Самостійна робота формує у студентів власні погляди, вона сприяє розвитку креативності мислення, творчих здібностей; формує різні компетенції: інформаційні, інтелектуальні, комунікативні, соціальні, полікультурні тощо. Ця форма роботи оцінюється за урахуванням різних критеріїв, серед них найважливішими є самостійність пошуку; креативність; критичність; творчі надбання.

Вимоги до письмової роботи студентів

1. Письмова робота має бути надрукована або дуже чітко та розбірливо написана від руки студентом українською мовою.

2. Робота виконується кожним студентом індивідуально. Можна використовувати дані або теми з переліку, що запропонований викладачем, або запропонувати власні дані та/або теми. У прикінці письмових робіт обов'язково необхідно навести перелік літературних джерел, які були використані при опрацюванні теми.

3. Оформлення письмової роботи:

- на титульній сторінці наводиться: назва роботи, назва навчальної дисципліни, П.І.Б. викладача, який веде дану дисципліну та рік написання роботи;

- наводиться зміст роботи, який містить вступ, основну частину з відповідними пунктами згідно теми та висновки;

- у вступі формулюється актуальність, предмет, мета та завдання роботи;

- в основній частині письмової роботи розкривається зміст теми;

- висновки мають бути обґрунтовані, вони формулюються на базі отриманих результатів проведених досліджень і мають відображати власну позицію студента з приводу даної теми.

5. При написанні письмової роботи студент має використовувати правильно наукові терміни, виклад матеріалу має бути чіткий і зрозумілий.

6. В роботі необхідно продемонструвати наступні вміння і навички:

- грамотність у застосовуванні теоретичних знань з етики при аналізі практичних прикладів, ситуацій, проблем та явищ з сфери соціальної роботи;
- навички з реалізації моральних норм і принципів у сфері практичної соціальної роботи;
- вміння використовувати відповідні стратегії взаємодії в залежності від ситуацій;
- вміння і навички з застосування гуманістичних принципів соціальної роботи.
- вміння і навички адаптувати систему етичних принципів соціальної роботи до різних культурних і соціальних умов та втілювати моральну систему поглядів і уявлень, норм і оцінок професії.

ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Участь на семінарах: підготовка короткого виступу, доповіді за даною тематикою та оформлення їх письмово. Активна участь при доповненні доповідаючих з різних тем, задавання питань та участь у дискусіях - макс 30 балів;

Самостійна робота студентів: написання письмової роботи – макс. 10 балів; пошукова робота в мережі Інтернет (тема за вибором студента): макс. 5 балів;

Індивідуальні завдання (домашня робота, опрацювання ситуацій, творчі роботи) - 10 балів.

Підсумковий тестовий контроль знань за кожний модуль – 50 балів.

Відповідно до набраної кількості балів (обов'язково – виконання і зарахування контрольної роботи) успішність студентів оцінюється таким чином:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА

1. Блощинська В. Практикум з етики. Івано-Франківськ : Плай, 2015. 256 с. Бралатан В.П. Професійна етика : навч. посіб. К .: Центр учбової літератури, 2011. 252 с.
2. Васянович Г. Педагогічна етика : [навч.-метод. посіб.]. Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України; Львівський науково-практичний центр. Львів : Норма, 2005. 344 с.
3. Вознюк Н. М. Етико-педагогічні основи формування особистості : [навч. посіб.] . К. : Центр навчальної літератури, 2005. 196 с.
4. Все про соціальну роботу: навчальний енциклопедичний словник-довідник /Заг. ред. В.М. Пічі. Львів: «Новий світ- 2000», 2013, 616с.
5. Вступ до соціальної роботи : [навч. посіб. / за заг. ред. Т. Семигіної та ін.]. К. : Академвидав, 2005. 304 с.
6. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. І. Д. Зверєвої. Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. 536 с.
7. Іщук С. В. Етика соціальної роботи: опорні конспекти. Тернопіль: ТДПУ,2013.108 с.
8. Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників. Соціальна робота : в 3 ч. К. : Києво Могилянська академія, 2000. С. 169–182.
9. Наместнікова В.В. Етичні основи соціальної роботи, 2014 https://stud.com.ua/87971/sotsiologiya/etichni_osnovi_sotsialnoyi_roboti
- 10.Професійна етика соціального педагога : [навч.-метод. посіб.] / Марченко С. Я., Краснова Н. П., Харченко Л. П.; Науково-дослідний центр проблем соціальної педагогіки та соціальної роботи АПН України та Луганського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. Луганськ : ДЗ “ЛНУ ім. Т. Шевченка”, 2009. 563 с.
- 11.Соціальна педагогіка : [мала енциклопедія / за заг. ред. І. Д. Зверєвої]. К. : Центр навчальної літератури, 2008. 336 с.

12. Соціальна робота в Україні : перші кроки : [за ред. В. Полтавця]. К. : Вид. дім “Academia”, 2000. 236 с. 19. Соціальна робота : Короткий енциклопедичний словник. К. : ДЦССМ, 2002. 536 с
13. Тофтул М.Г. Етика. Навчальний посібник. - К.: Видавничий центр “Академія”, 2005. 414 с.
14. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування. Навч. Посіб. – 5-те вид., К.: Вікар, 2006. – 223 с.
15. Щербан Т.Д. Психологія навчального спілкування. Монографія. – К.: Міленіум, 2004. 346 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДВНЗ “УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Пакет
комплексної контрольної роботи
з дисципліни
"Етика соціальної роботи "

Ужгород – 2017

Зміст

1.	Анотація до пакету комплексних контрольних робіт.....	3
2.	Комплексні контрольні роботи (30 варіантів).....	5
3.	Критерії оцінки виконання комплексної контрольної роботи	35
4.	Рецензії на пакет комплексної контрольної роботи.....	37
5.	Список літератури	38

Анотація

до пакету комплексних контрольних робіт (ККР)

«Етика соціальної роботи»

Комплексна контрольна робота (ККР) – контрольний захід із навчальної дисципліни, який здійснюється з метою виявлення рівня залишкових знань студентів та контролю за якістю навчального процесу.

Призначення пакету ККР – оцінка засвоєння студентами знань з курсу «Етика соціальної роботи», що є важливим елементом у системі професійної підготовки майбутніх фахівців з соціальної роботи.

ККР з «Етики соціальної роботи» - це перелік формалізованих завдань, вирішення яких потребує умінь застосовувати інтегровані знання матеріалу. Пакет ККР «Етика соціальної роботи» містить вимоги до знань та умінь студентів освітньо-кваліфікаційного рівня "спеціаліст". Пакет ККР містить 30 завдань (з урахуванням середньої чисельності студентської групи). Кожен із варіантів вміщує 5 завдань. Тривалість виконання 60 хвилин. Форма контролю завдань – письмова робота. Запитання першого рівня стосується репродуктивної діяльності і потребує короткого викладу матеріалу. Обидва запитання завдання другого рівня потребують більш широкого письмового викладу і полягають у формулюванні конкретної відповіді. Запитання завдання третього рівня є аналітично-творчими, містять у собі проблемні завдання і вправи і потребують застосування знань та умінь для професійної роботи зі складними життєвими обставинами клієнтів. Вони дозволяють з'ясувати здатність студентів до поглибленого аналізу засвоєного навчального матеріалу, порівняння різних концепцій та теорій, положень і принципів.

Навчальна дисципліна «Етика соціальної роботи», яка покликана забезпечити і підтримати соціально схвалюваний зміст і сутність професійної діяльності через нормативну регламентацію відносин, поведінки і дій окремих

представників професійної групи і їх об'єднань, формування відповідної моральної свідомості фахівців соціальної сфери, розрахована на один семестр. Вивчення курсу припускає попередню підготовку студентів в галузі як психології, так і педагогіки та соціології, вимагає навичок застосування методів спостереження, теоретичного аналізу та систематизації знань.

Соціальна робота, будучи спеціалізованою діяльністю, містить в собі неповторні ситуації, суперечності, які потрібно вирішити в процесі діяльності і які є предметом діяльності. У своїй практичній професійній діяльності фахівці мають потребу не тільки у моральних орієнтирах, що визначає основний напрямок їх діяльності, але і у правилах повсякденної діяльності, без дотримання яких не можливо реалізувати моральні норми і принципи професії. В етичних нормах соціальної роботи відображаються основні вимоги і критерії поведінки і дій соціального працівника, які диктуються специфічними умовами і змістом його праці.

Мета завдань ККР з навчальної дисципліни “Етика соціальної роботи” - перевірка знань студентів з осмислення суті етичних норм і правил професійної діяльності, розуміння закономірностей, тенденцій у процесі формування етики соціальної роботи, оцінку рівня засвоєння принципів і стандартів соціальної роботи, які є необхідними для фахівців з соціальної роботи, а також оцінку рівня розвитку моральності, сформованості етичної переконаності і етичних потреб фахівців з соціальної роботи.

Сформульовані в ККР питання охоплюють всі навчальні елементи програми «Етики соціальної роботи», що є складовою ОКХ майбутнього фаху соціального працівника.

КОМПЛЕКСНІ КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

ЗАВДАННЯ

комплексної контрольної роботи з дисципліни «Етика соціальної роботи»
для студентів III курсу спеціальності «Соціальна робота»

Варіант 1

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.

А) Дайте визначення терміну «професійна етика».

Б) Окресліть мету, та основні завдання дисципліни «Етика соціальної роботи»

2. Завдання другого рівня.

А) Охарактеризуйте основні етапи історії виникнення та розвитку етичної думки

Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології - особиста відповідальність соціального працівника за доручену йому справу .

3. Завдання третього рівня.

А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як відповідальність за виконання обов'язків. Наведіть конкретний приклад.

Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій професійної діяльності соціального працівника пов'язаних з політичною діяльністю.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 2

Час проведення тестування 60 хв.

21. Завдання першого рівня.

А) Дайте визначення терміну «деонтологія»

Б) Окресліть мету та основні завдання деонтології соціальної роботи

2. Завдання другого рівня.

А) Розкрийте зв'язок між поняттями професійна етика і етика соціальної роботи

Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології - компетентність фахівця

3. Завдання третього рівня.

А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів сприяння активності і ініціативності клієнтів. Наведіть конкретний приклад.

Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій професійної діяльності соціального працівника з сфери деонтології.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 3

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «моральна свідомість»
 - Б) Охарактеризуйте елементи структури моральної свідомості

2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте основні категорії етики соціальної роботи

 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології -раціональний підхід до рішення поставлених задач

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів стимулювати залучення клієнтів до роботи з вирішення власних проблем. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери етикету.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « _____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 4

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «мораль» та «моральність»
 - Б) Розкрийте сутність етики як практичної філософії.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте функції етики соціальної роботи.
 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології -відповідність повноважень і відповідальності

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів сприяння відродженню людської гідності клієнтів. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій професійної діяльності соціального працівника пов'язаних з формуванням соціальної політики.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 5

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «феліцитологія» - учення про досягнення щастя як психологічного стану людини.
 - Б) Поясніть значення і важливість щастя у житті людини.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте основні критерії моральності.
 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології правова регламентація діяльності соціального працівника.

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку таких професійно-етичних якостей як чесність і відвертість. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій професійної діяльності соціального працівника при наявності моральних суперечностей з оточенням клієнта.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 6

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «танатологія» науки про смерть.
 - Б) Поясніть значення і важливість знаходження сенсу життя.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте основні етичні принципи в соціальній роботі
 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології - підзвітність.

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку таких професійно-етичних якостей як уважність і спостережливість. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій професійної діяльності соціального працівника при наявності моральних суперечностей з колегами.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 7

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «етика»
 - Б) Поясніть актуальність вивчення «Етики соціальної роботи».
2. Завдання другого рівня.
 - А) Проаналізуйте коло інтересів в сфері соціальної роботи

 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології - ініціатива і творчий підхід.
3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку таких професійно-етичних якостей як витримка і самовладання. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій професійної діяльності соціального працівника при наявності моральних суперечностей з професією.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 8

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «мораль».
 - Б) Поясніть зв'язок між термінами «етика» і «мораль».
2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте найважливіші особистісно-моральні якості соціального працівника
 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології - організованість і дисципліна.
3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку таких професійно-етичних якостей як доброта і любов до людей. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій професійної діяльності соціального працівника при наявності негативної поведінки клієнта.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 9

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «етикет».
 - Б) Наведіть основні вимоги щодо поведінки соціальних працівників при виконанні ними практичної професійної діяльності.
2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте етичні якості ідеального соціального працівника.
 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології - контроль і перевірка виконання.
3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як об'єктивність. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій професійної діяльності соціального працівника при користуванні клієнтом зухвалих і лайливих слів.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 10

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня. Дайте визначення терміну «моральність».

2. Завдання другого рівня.

А) Проаналізуйте етичні аспекти роботи соціальних служб.

Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології критичного підходу до оцінки діяльності, можливостей своїх і клієнта

3. Завдання третього рівня.

А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як справедливість. Наведіть конкретний приклад.

Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій професійної діяльності соціального працівника з сфери консультування.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 11

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «індульгенція».
 - Б) Розкрийте зміст поняття еволюції етичної думки.
2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте шляхи етичної регламентації діяльності соціальних працівників
 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології доцільності дій
3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як совісність. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій професійної діяльності соціального працівника з сфери повсякденного спілкування (наприклад, знайомство).

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « _____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 12

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «моральні норми».
 - Б) Перерахуйте основні наукові підходи щодо оцінки поведінкових норм.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте етичні аспекти проведення досліджень у сфері соціальної роботи.

 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології довіри і свободи дій

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як тактовність. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери повсякденного спілкування з підлітками.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 13

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «моральні принципи».
 - Б) наведіть основні етичні принципи соціальної роботи.
2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте ідеального соціального працівника.
 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу деонтології - заохочення і покарання
3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як терпимість. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери повсякденного спілкування з людьми похилого віку.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 14

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня. Дайте визначення терміну «етичні відносини»
2. Завдання другого рівня.

А) Проаналізуйте етичні аспекти надання соціальних послуг клієнтам

Б) Розкрийте зміст і сутність принципу етикету – гуманізм.

3. Завдання третього рівня.

А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як справедливість. Наведіть конкретний приклад.

Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери повсякденного спілкування з керівниками соціальних закладів.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 15

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «моральні якості».
Наведіть перелік моральних якостей, що є необхідними для соціальних працівників
2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте основні поняття і структуру моральної свідомості
 - Б) Розкрийте зміст і сутність етикету принципу доцільності дій
3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як самокритичність. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника при роботі з авторитарними керівниками закладів різного типу.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « _____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 16

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «легітимізація».
 - Б) Зміст і значення посадової інструкції соціального працівника.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте основні категорії моральної свідомості.

 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу етикету естетичної привабливості поведінки

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як адекватність самооцінки . Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери вибору можливостей при вирішенні проблем клієнта.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « _____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 17

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «ідеал».
 - Б) Охарактеризуйте риси ідеального соціального працівника.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте компоненти моральної свідомості соціального працівника.
 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу народних звичаїв і традицій.

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як комунікабельність. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери нав'язування своїх пристрастей та стандартів керівником соціального закладу, де він працює.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 18

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «етичні стандарти».
 - Б) Зміст і значення етичних стандартів.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Проаналізуйте принципи етикету соціального працівника.

 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу соціальної роботи - дотримання розумних інтересів клієнта.

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як прагнення до самоудосконалення. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери виконання професійної діяльності коли бракують конкретні знання та навички для вирішення конкретної ситуації.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « _____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 19

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «емпатія».
 - Б) Обґрунтуйте важливість наявності емпатії соціальних працівників .

2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте різні види взаємовідносин в сфері соціальної роботи
 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу соціальної роботи - особиста відповідальність соціального працівника за небажані для клієнта і суспільства наслідки його дій.

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як творче мислення. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери порушення професійних меж при виконанні роботи.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від «_____» _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 20

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «практичний гуманізм».
 - Б) Охарактеризуйте основні положення гуманістичного підходу у соціальній роботі.
2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте основні тенденції розвитку сучасного суспільства.
 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу соціальної роботи - пошана права клієнта на ухвалення самостійного рішення на будь-якому етапі сумісних дій.
3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як зростання духовності. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери труднощів розуміння думок і реакцій клієнтів.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 21

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «етична регламентація».
 - Б) Обґрунтуйте важливість етичної регламентації в соціальній роботі.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Проаналізуйте процеси гуманізації суспільства.
 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу соціальної роботи - ухвалення клієнта таким, який він є.

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як комунікабельність. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери порушення прав і можливостей клієнтів його оточенням.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 22

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «етична оцінка».
 - Б) Безоціночне прийняття клієнтів та фактори, що впливають на прийняття клієнта таким, який він є.
2. Завдання другого рівня.
 - А) Проаналізуйте основні сфери діяльності соціального працівника, де виникають етичні проблеми.

 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу соціальної роботи – конфіденційність.
3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку таких професійно-етичних якостей як оптимізм і сила волі. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери порушення прав і можливостей клієнтів з боку персоналу.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 23

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «аксіологія» теорії цінностей.
 - Б) Важливість ціннісної орієнтації та її формування.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Проаналізуйте передумови виникнення моралі

 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу соціальної роботи – доброзичливість.

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку таких професійно-етичних якостей як милосердя і гуманізм. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери критичного розгляду власної професійної діяльності.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 24

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «етична дилема».
 - Б) Наведіть і проаналізуйте один приклад етичної дилеми зі сфери соціальної роботи.
2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте моральні системи Давнього світу.
 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу соціальної роботи – безкорисливість.
3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку таких професійно-етичних якостей як соціальної справедливості і доброти. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника при браку зацікавленості клієнта у вирішенні своїх проблем.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 25

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «моделі поведінки» при спілкуванні.
 - Б) Значення поведінки при офіційному і неофіційному спілкуванні.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте історичні етапи розвитку української етичної думки
 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу соціальної роботи - чесність і відвертість.

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку таких професійно-етичних якостей як соціальної справедливості і доброти. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери порушення захисту гідності клієнтів і чистоти професії керівництвом і колегами.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « _____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 26

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «професійний обов'язок і відповідальність».
 - Б) Зв'язок обов'язку і відповідальності у сфері соціальної роботи.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Проаналізуйте етичні аспекти проведення наукових досліджень.

 - Б) Розкрийте зміст і сутність принципу соціальної роботи - відсутність забобонів і упереджень відносно клієнта.

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як емпатія. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери порушення клієнтом принципу говорити правду.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 27

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «моральні парадигми».
 - Б) Мета і основні завдання етики соціальної роботи.
2. Завдання другого рівня.
 - А) Охарактеризуйте етичні аспекти роботи соціальних служб.

 - Б) Розкрийте зміст і сутність критерій моральності -прияння суспільному прогресу.
3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як неупереджене ставлення до клієнта. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери порушення конфіденційності при приватному характері повідомлень.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « _____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 28

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «ціннісні орієнтири».
 - Б) Назовіть основні цінності соціальної роботи.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Проаналізуйте основну мету етики соціальної роботи як науки.

 - Б) Розкрийте зміст і сутність критерій моральності - формування високоморальної особи.

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості яка дозволяє сприймати клієнта як унікальну неповторну особистість. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери упередженого ставлення до клієнта на основі його національного походження.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи
Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 29

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «патерналізм».
 - Б) Назовіть основні моделі прийняття рішень.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Проаналізуйте коротку історію етичного кодексу.

 - Б) Розкрийте зміст і сутність критерій моральності - співпраця учасників процесу.

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів розвитку такої професійно-етичної якості як активна боротьба проти несправедливості. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери упередженого ставлення до клієнта на основі його релігійних переконань.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « ____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Варіант 30

Час проведення тестування 60 хв.

1. Завдання першого рівня.
 - А) Дайте визначення терміну «конфіденційність».
 - Б) Перерахуйте основні принципи етики соціальної роботи.

2. Завдання другого рівня.
 - А) Проаналізуйте можливі позиції соціального працівника по відношенню до клієнта.

 - Б) Розкрийте зміст і сутність критерій моральності - забезпечення усестороннього позитивного впливу на учасників процесу.

3. Завдання третього рівня.
 - А) Сформулюйте власну думку щодо ефективних шляхів формування морально-етичного поведіння фахівця з соціальної роботи з клієнтами. Наведіть конкретний приклад.
 - Б) Наведіть типові приклади етичних дилем і дій соціального працівника з сфери упередженого ставлення до клієнта на основі його сексуальної орієнтації.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології і соціальної роботи

Пр.№ _____ від « _____ » _____ 201__ р.

Завідувач кафедри, проф. _____ Ф.Ф.Шандор

Критерії оцінки виконання комплексної контрольної роботи:

Правильна відповідь на завдання 1 рівня оцінюється в 6 бала;

- максимально можлива кількість балів – 10.

максимально можлива кількість балів за правильну і повну відповідь на завдання 2 рівня складає 15 балів.

- максимально можлива кількість балів за правильну і повну відповідь на завдання 3 рівня складає 25 балів.

- максимально можлива кількість балів за правильні і повні відповіді на завдання 1, 2 і 3 рівня складає 50 балів.

“ВІДМІННО”- студент вільно володіє вивченим навчальним матеріалом, вільно висловлює власні думки, переконливо аргументує особисту позицію, здатний дати правильні відповіді на питання 1 рівня та обґрунтовані відповіді на питання 2 та 3 рівня комплексної контрольної роботи. Загальна сума має складати 47 і більше балів.

“ДУЖЕ ДОБРЕ”- студент здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні, наводити окремі приклади на підтвердження власних тверджень, вміє порівнювати, узагальнювати, здатний дати правильні відповіді на питання 1 рівня та обґрунтовані відповіді на питання 2 рівня комплексної контрольної роботи. Загальна сума має складати 38 і більше балів.

“ДОБРЕ”- студент здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні власних інтерпретації, наводити окремі приклади на підтвердження власних тверджень, здатний дати правильні відповіді на питання 1 рівня та обґрунтовані відповіді на питання 2 рівня комплексної контрольної роботи. Загальна сума має складати 30 і більше балів.

“ЗАДОВІЛЬНО” – студент володіє навчальним матеріалом на стандартних ситуацій, виявляє знання і розуміння основних положень та категорій, за допомогою викладача може аналізувати матеріал, здатний дати правильні відповіді на питання 1 рівня комплексної контрольної роботи. Загальна сума має складати не менш 25 балів.

“ДОСТАТНЬО” - студент володіє навчальним матеріалом на початковому рівні, виявляє знання і розуміння основних положень та категорій, за допомогою викладача може аналізувати матеріал, здатний дати правильні відповіді на питання 1 рівня комплексної контрольної роботи. Загальна сума має складати не менш 12 балів.

“НЕЗАДОВІЛЬНО”- студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання, не виявляє здатність викласти думку (окремі слова, фрази не зв'язані смислом), здатний дати частково правильні відповіді на питання 1 рівня комплексної контрольної роботи. Загальна сума має складати менше 12 балів.

“НЕПРИЙНЯТНО” - студент не володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання, не здатний дати правильні відповіді на питання 1 рівня комплексної контрольної роботи. Загальна сума має складати менше 6 балів.

Рецензії
на пакет комплексної контрольної роботи
«Етика соціальної роботи»

Комплексна контрольна робота розроблена для студентів III курсу вищого навчального закладу III-IV рівня акредитації з метою перевірки залишкових знань студентів з дисципліни «Етика соціальної роботи».

Папка документів Комплексної контрольної роботи включає анотацію, , критерії оцінювання та 30 варіантів завдань, кожен з яких містить по 3 рівні складності. Перший рівень містить одне завдання, другий і третій рівень складається з двох питань. Варіанти завдань мають рівномірне навчальне навантаження. Термін виконання кожного варіанту в межах 60 хвилин.

Змістом завдань передбачено перевірку знань студентів про мету, об'єкт, предмет, основні категорії та структурні складові етики соціальної роботи. Належна увага приділяється основним етапам розвитку професійної етики та формуванню етичних якостей майбутніх соціальних працівників.

Комплексна контрольна робота з етики соціальної роботи складена методично грамотно, характеризується ясністю та конкретністю формулювань завдань. Пакет комплексної контрольної роботи відповідає програмовим вимогам і заслуговує на схвальну оцінку. Рекомендується до користування в ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Завідувач кафедри психології Мукачівського ДІ
Проф., д. пс. н.

Щербан Т.Д.

Перелік довідкової літератури

1. Блощинська В. Практикум з етики. Івано-Франківськ : Плай, 2015. 256 с. Бралатан В.П. Професійна етика : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2011. 252 с.
2. Васянович Г. Педагогічна етика : [навч.-метод. посіб.]. Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України; Львівський науково-практичний центр. Львів : Норма, 2005. 344 с.
3. Вознюк Н. М. Етико-педагогічні основи формування особистості : [навч. посіб.] . К. : Центр навчальної літератури, 2005. 196 с.
4. Все про соціальну роботу: навчальний енциклопедичний словник- довідник /Заг. ред. В.М. Пічі. Львів: «Новий світ- 2000», 2013, 616с.
5. Вступ до соціальної роботи : [навч. посіб. / за заг. ред. Т. Семигіної та ін.]. К. : Академвидав, 2005. 304 с.
6. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. І. Д. Зверевої. Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. 536 с.
7. Ішук С. В. Етика соціальної роботи: опорні конспекти. Тернопіль: ТДПУ,2013.108 с.
8. Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників. Соціальна робота : в 3 ч. К. : Києво Могилянська академія, 2000. С. 169–182.
9. Наместнікова В.В. Етичні основи соціальної роботи, 2014 https://stud.com.ua/87971/sotsiologiya/etichni_osnovi_sotsialnoyi_roboti
10. Професійна етика соціального педагога : [навч.-метод. посіб.] / Марченко С. Я., Краснова Н. П., Харченко Л. П.; Науково-дослідний центр проблем соціальної педагогіки та соціальної роботи АПН України та Луганського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. Луганськ : ДЗ “ЛНУ ім. Т. Шевченка”, 2009. 563 с.
11. Соціальна педагогіка : [мала енциклопедія / за заг. ред. І. Д. Зверевої]. К. : Центр навчальної літератури, 2008. 336 с.
12. Соціальна робота в Україні : перші кроки : [за ред. В. Полтавця]. К. : Вид. дім “Academia”, 2000. 236 с. 19. Соціальна робота : Короткий енциклопедичний словник. К. : ДЦССМ, 2002. 536 с
13. Тофтул М.Г. Етика. Навчальний посібник. - К.: Видавничий центр “Академія”, 2005. 414 с.
14. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування. Навч. Посіб. – 5-те вид., К.: Вікар, 2006. – 223 с.
15. Щербан Т.Д. Психологія навчального спілкування. Монографія. – К.: Міленіум, 2004. 346 с.

Допоміжна

1. Бралатан В.П. Професійна етика : навч. посіб. К . : Центр учбової літератури, 2011. 252 с.
2. Возняк Н. М. Етика : навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 300 с.
3. Зверева І. Д. “Етичний кодекс соціального працівника України” від ідеї до впровадження / І. Д. Зверева. Практична психологія та соціальна робота. 2002. № 9–10. С. 84–87.
4. Зозуляк-Случик Р. В. Основні категорії етики в діяльності соціальних працівників і соціальних педагогів. Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Політологія. Соціологія. Право. Київ : ІВЦ “Політехніка”, 2010. № 2 (6). С. 21–26. Етичний кодекс із соціальної роботи // <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05>
5. Марущак О. В. Етичні виклики сучасності в мовах трансформації суспільства. Науковий потенціал вищої школи : [текст: зб. наук. праць]. Миколаїв, 2008. С. 167–170.
6. Морально-етичні особливості взаємовідносин керівника та підлеглого в системі державного управління [Текст] / М. А. Нинюк // Науковий вісник Ужгородського Національного університету : Серія: Право. В 3-х частинах. / Бисага Ю.М., Гарагонич О.В., Белов Д.М., Бобровник С.В. та ін. – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2012. – Вип. 19. Т.3. – С.168–170 <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/14543>
7. Олійник, К. С. Професійна етика та спілкування в соціальній роботі [Текст] / К. С. Олійник // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І.В. Козубовська. – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2014. – Вип. 33. – С. 126–128. – Бібліогр.: с. 128
8. Рассудина К. С. Криза моральної ідентичності / Рассудина К., Макінтавр Е., Тейлор Ч. Практична філософія. 2006. № 4. С. 155–161.
9. Сабат Н. Етика спілкування соціального педагога з різними категоріями клієнтів. Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці : [зб. наук. праць]. Івано-Франківськ : Плай, 2005. С. 324–330.
10. Слободянюк, О. М. Професійно-етична компетентність менеджера: значення у професійній діяльності та умови формування у ВНЗ [Текст] / О. М. Слободянюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Педагогіка.

Соціальна робота / гол. ред. І.В. Козубовська. – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2014. – Вип. 33. – С. 179–182. – Бібліогр.: с. 182

11. Тесленко В. Формування спеціальної етичної компетентності соціальних та педагогічних працівників для здійснення соціально-педагогічної підтримки дітей з обмеженими можливостями. Соціальна педагогіка : теорія і практика. 2005. № 3. С. 78–85.
12. Трубавіна І. М. Етика соціально-педагогічної роботи з сім'єю : [навч.-метод. посіб.]. К. : УДЦССМ, 2001. 72 с.
13. Хамитов Н. Добро и зло. Этика. Путь к красоте отношений : [курс лекций]. К., 2007. С. 84–112.
14. Л.Четверікова Соціальна етика як елемент структури соціальної держави. Науковий вісник УжНУ Політологія. Соціологія. Філософія Випуск 2 - 2005 : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/17762>

ЗАВДАННЯ ДО МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛІВ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

(ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО КУРСУ «ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»)

**ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДО КУРСУ
«ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»**

Тести до Теми 1

1. Які кризові соціальні проблеми є актуальними в суспільстві?
 - 1 - проблеми реформування економіки,
 - 2 - зниження моральності суспільства.
 - 3 - Проблеми рівності серед жінок
 - 4 - Проблеми дискримінації
2. У які структури залучені соціальні працівники ?
 - 1 - політичні, економічні і соціальні структури суспільства
 - 2- духовні, моральні, психологічні
 - 3 - матеріальні, суспільні.
- 4-демографічні, стратифікаційні і соціальні структури суспільства
3. Проявом чого є соціальна робота ?
 - 1- гуманізму і суспільної моральності,
 - 2 -бездоглядності , безпритульності
 - 3- безвідповідальності,
 - 4-моральності і гуманізму
- 4 . Де найбільш розвинута соціальна робота ?
 - 1 – Європейські країни та США
 - 2 –Країни Сходу
 - 3 – Країни Південної Америки та Африки
 - 4- Країни Океанії та Австралія
5. З чим і ким має справу соціальна робота
 - 1- з населенням
 - 2 - з працездатними особами
 - 3 - з незахищеним прошарком населення
 - 4- з непрацездатними особами
- 6 .ЯКІ Етичні проблеми НЕ виникають у сферах діяльності соціального працівника:
 - 1 - при проведенні ними досліджень, у сфері їх практичної діяльності, при наданні допомоги клієнтам,
 - 2 - проблеми реформування економіки,
 - 3 - розпад системи цінностей, зниження моральності суспільства
 - 4 - у сфері розробки і формуванні політики соціальної роботи
- 7 .Якою є сутність інноваційного підходу ?
 - 1 - Пропонує оцінювати не так результати, як саму діяльність, її сутність і зміст
 - 2 – Пропонує оцінювати не саму діяльність, а скоріше її результат, продукт, цінність її для суспільства
 - 3 – Пропонує використовувати інноваційні технології
 - 4 – Пропонує використовувати психологічні і соціологічні методи
- 8 .Де не застосовується деонтологія?

- 1 -В медицині
 - 2 -Педагогіка
 - 3 -В роботі з людьми похилого віку
 - 4 -В роботі з соціально захищеними верствами населення
9. Що не досліджує Етика соціальної роботи?
- 1 -проблеми моральних та соціальних основ шлюбу та сім'ї,
 - 2 -професійного етикету, мистецтва проведення бесіди з клієнтами, телефонних розмов, поведінки в общині, на вулиці, в сім'ї клієнта тощо.
 - 3-матеріальну сферу людини
 - 4- духовний потенціал людини
10. На яку сферу не поділяється Етика соціальної роботи?
- 1 - педагогічна
 - 2- юридична
 - 3 - медична
 - 4 - практична
11. Що займає важливе місце в етиці соціальної роботи ?
- 1-Деонтологія
 - 2-Етимологія
 - 3-Віктимологія
 - 4- Психологія
12. Етика соціальної роботи є ?
- 1- Розділ прикладної науки про роль моральності в діяльності працівників соціальних служб
 - 2 – Розділ прикладної науки про роль гуманізму і толерантності в діяльності працівників соціальних служб
 - 3- Розділ теоретичної науки про роль моральності в діяльності працівників соціальних служб
 - 4 - Розділ теоретичної науки про роль гуманізму і толерантності в діяльності працівників соціальних служб
13. Професійна етика - це галузь ?
- 1 – Загальної етики
 - 2 – Психологічної етики
 - 3 – Етики соціальної роботи
 - 4 – Прикладної етики
14. Який перший твір написаний про мораль у філософії Стародавньої Греції?
- 1- «Нікомахова етика»
 - 2 - «Евдемова етика»
 - 3 - «Велика етика»
 - 4 - «Арістотелева етика»
15. Моральний стан суспільства :
- 1 – Основний показник прогресу
 - 2 – Основний показник регресу
 - 3- Основний показник економічного прогресу
 - 4- Основний показник духовного прогресу

Тести до теми №2

16. Задача етики соціальної роботи

Нормативна регламентація відносин, поведінки і дій окремих представників професійної групи і їх об'єднань

Забезпечення і підтримка соціально схвалюваних зміст і суть професійної діяльності

Вищим мірилом цінності вчинку є благо, суспільства і клієнтів соціальної роботи

17. Що є метою етики соціальної роботи?

Забезпечення і підтримка соціально схвалюваних зміст і суть професійної діяльності;

Підтримка і збереження своїх власних вузькопрофесійних інтересів;

Необхідність визначення етичних критеріїв відповідальності кожного соціального працівника;

Елементом, які можуть бути оцінені з позицій моралі і моральності.

18. Що не належать до основних категорій соціальної роботи?

Етична свідомість;

Етичні дії;

Професійні етичні відносини;

Професійні навички.

19. Що не належить до основних функцій соціальної роботи?

Оцінна;

Регулятивна;

Організаційна;

Деформуюча.

20. Що є об'єктом вивчення етики соціальної роботи?

Професійна мораль фахівців;

Професійна навички фахівців;

Етичні відносини;

Інтереси та цілі працівників.

21. Предметом вивчення соціальної роботи?

Етична діяльність;

Професійні навички фахівців;

Виникаючі в процесі роботи етичні відносини, етична свідомість і етичні дії соціальних працівників;

Інтереси та цілі працівників.

22. Внаслідок чого виникають етичні відносини, етична свідомість і етичні дії соціальних працівників ?

В процесі професійної етичної діяльності як сукупність залежностей і зв'язків;

Внаслідок накопичення знань;

Внаслідок проходження практичної діяльності;

Під час спілкування між фахівцями.\

23. Чим є етична свідомість соціального працівника?

В процесі професійної етичної діяльності як сукупність залежностей і зв'язків;

Обов'язковим чинником;
Віддзеркаленням його соціального буття і діяльності, що виникає в процесі професійних відносин;
Моральним обов'язком

24. Що є вищою метою і мірилом моральності, діяльності?

Власні наміри;
Благо клієнта і суспільства;
Досягнення власного результату;
Позитивний відгук клієнта.

25. Хто формулює мету роботи під час діяльності соціального працівника?

Сам фахівець;
Керівництво;
Сам клієнт;
Мета не формулюється.

26. Чи завжди мета, поставлена під час роботи є досяжною?

Так;
Ні.
Не завжди
В залежності від ситуації

27. Легітимізація – це?

Справедливе відношення до клієнта;
правове обґрунтування, на яке соціальний працівник (група фахівців) або соціальна служба офіційно спирається в основах своєї діяльності;
Порушення норм фахівцем;
Порушення обов'язків клієнтом.

28. Чим потрібно керуватися при виборі засобів для проведення роботи?

Етичними принципами;
Власними побажаннями;
Допомогою керівництва;
Допомогою клієнта.

29. Чи володіє клієнт правилом «вето» (тобто може не згодитися на пропонування соціальним працівником варіант рішення)?

Так;
Ні.

30. На якому етапі роботи, соціальний працівник повинен повинен уявляти бажаний результат?

Етап розробки плану дій ;
Етап дослідження проблеми;
Етап аналізу зробленої роботи;
Етап узгодження з клієнтом.

Тести до теми №3

26. Основою особи соціального працівника повинна бути ?

Моральність як внутрішня, духовна якість людини;

Власні навички та вміння;

Характер;

Моральна свідомість;

27. Що для соціального працівника виявляється як відчуття моральної відповідальності за свою поведінку?

Чесність;

Совість;

Толерантність;

Самокритичність;

28.Що об'єднує соціального працівника і його клієнта?

Загальна мета;

Проблема;

Відносини;

Методи роботи;

29. На які щонайменші зміни в його настрої соціальний працівник зобов'язаний звертати увагу працюючи з клієнтом?

На позитивні;

На негативні;

На будь-які зміни;

Всі відповіді вірні

30. Чи є терпимість обов'язковим принципом?

Так;

Ні;

31. Чи піклується соціальний працівник про добробут своїх клієнтів?

Так;

Ні;

32. Яким критерієм керується соціальна робота в цілому і діяльність кожного окремого соціального працівника або служби

соціальної доцільності

формування високоморальної особи

співпраця учасників процесу

соціальної недоцільності

33. Який з принципів у взаємостосунках соціального працівника і його клієнта є основою їх взаємної довіри і пошани?

Безкорисливість;

Чесність і відвертість;

Доброзичливість;

Дотримання розумних інтересів клієнта

34. В скільки груп можуть бути об'єднані основні види інтересів, представлених в соціальній роботі.

В дві групи;

в п'ять груп;

в три групи;

в сім груп;

35. Соціальна робота як професійна діяльність супроводжується зіткненням типових інтересів і виникненням характерних для неї суперечностей. Чим обумовлені ці суперечності?

Метою

Завданням

Методами і організацією системи соціального захисту;

Висновками

36. Під чим розуміється критерії моральності ?

сукупність уявлень про добро і зло

сприяння суспільному прогресу

явищ у суспільстві

всі вірні відповіді

37. Що формується під час соціальної роботи?

Авторитет клієнта

Особа не тільки соціального працівника, але і, за допомогою його дії, особа клієнта.

Суспільство в цілому

Всі вірні відповіді

38. На що, впливає співпраця учасників проекту ?

впливає позитивно на результати взаємодії

підвищує авторитет соціального працівника і соціальної роботи в цілому, так і клієнта

Сприяє суспільному прогресу

всі відповіді правильні

39.Через що настає стабільність в суспільстві?

А) за відсутності в ньому вогнищ соціальної напруженості, якими є ущемлені в своїх законних інтересах шари, групи населення і окремі індивіди.

Б) розгроми та глобальні катастрофи

В)конфлікти та суперечки в сім'ї

Г)всі відповіді правильні

40.Що в першу чергу повинен робити соціальний працівник як фахівець?

А)допомогти клієнту визначити пріоритети вирішуваних проблем

Б)думати тільки про себе

В)не допомагати клієнту в вирішенні проблем

Г)не допомагати клієнту в задоволенні потреб

41.Які є причини звернення клієнта до соціального працівника?

А)залежність клієнта в допомозі

Б)проблеми можуть бути як об'єктивними так і суб'єктивними

В)клієнт звертається без будь якої на це потреби

Г)клієнт звертається,коли йому не потрібна допомога

42. Що не належить до принципів соціального працівника?

- А) конфіденційність
- Б) безкорисливість
- В) доброзичливість
- Г) зухвалість і неповага

43. В чому виявляються особисті інтереси соціального працівника?

- А) в небажанні допомогти клієнту
- Б) в прагненні при менших витратах добитися кращих результатів, в прагненні до поліпшення умов праці
- В) в допомозі клієнту, але тільки частково
- Г) в зменшенні рівня життєдіяльності клієнта.

44. Який з елементів не належить до етичної моральної свідомості?

- А) етичні знання
- Б) етичні переконання
- В) етична потреба
- Г) етичні відносини

Тести до теми №4

45. Чи правильне твердження «Етичні переконання — це заснована на досвіді і знаннях упевненість соціального працівника в справедливості вимог професійної моралі?»

- А) Так
- Б) Ні

46. Які з рівнів, на яких функціонує моральна свідомість є вірними?

- А) Емоційно-теоретичному та раціонально почуттєвому
- Б) Емоційно-почуттєвому та раціонально теоретичному
- В) Раціонально – почуттєвому
- Г) Емоційно почуттєвому

47. Які за походженням і змістом є моральні почуття?

- А) Соціальними
- Б) Змістовними
- В) Теоретичними
- Г) Емоційними

48. Моральна свідомість поділяється на ..?

- А) Індивідуальну та суспільну
- Б) Раціональну та прагматичну
- В) Об'єктивну та суб'єктивну
- Г) Не поділяється

49. Важливим елементом моральної норми є ціннісна орієнтація?

- А) Ні
- Б) Так

50. Одним з універсальних і важливих понять моральної свідомості і категорією етики є ..?

- А) Справедливість
- Б) Гордість
- В) Заздрість
- Г) Чесність

51. Сукупність моральних зобов'язань людини перед суспільством – це...?

- Справедливість,
- Обов'язок
- Відповідальність
- Толерантність

52. Що є наслідком матеріально-економічних, соціальних, духовних змін?

- зміна потреб;
- зміна ціннісних орієнтацій;
- зміна ідеалів;
- зміна потреб, ціннісних орієнтацій, ідеалів

53. Визначіть чи правильне твердження. Сенс життя можна визначити як стійку, домінуючу спрямованість моральної свідомості, що безпосередньо виражається у соціальній діяльності особистості, чи суспільної групи і має соціальну цінність

- Так;
- Ні;

54. Якому мислителю належить вислів? “Щастя — зовсім не радість, задоволення, воно — в іншому: у внутрішньому стані душі, у володінні чеснотами, головна з яких — справедливість.”

- Сократ;
- Гіпократ;
- Платон;
- Евклід

55. Що забороняла людині християнська релігія ?

- любов до самої себе;
- почуттєві радощі;
- задоволення;
- людині любов до самої себе, почуттєві радощі та задоволення.

Тести до Теми 5

1. Етичні переконання — це...
формування і розвиток високої моральності;

це заснована на досвіді і знаннях упевненість соціального працівника в справедливості вимог професійної моралі;

щонайвищий ступінь етичної свідомості соціального працівника.

Переконання, засновані на етичних принципах

2. В процесі навчання соціальний працівник одержує:

основи знань про етику, моралі і моральності, у тому числі і у області професійної діяльності;

значну самостійність

розумінням добра і зла, заснованому на суспільних цінностях.

d) не значну базу знань про соціальну сферу

3. Етична потреба – це...

теоретична і практична підготовленість фахівця до професійної діяльності;

теоретичну і практичну підготовленість фахівця до професійної діяльності;

щонайвищий ступінь етичної свідомості соціального працівника.

d) найвищий ступінь етичної свідомості соціального працівника

4. Моральна свідомість — це...

складний, суперечливий феномен духовної культури, що має свої рівні, форми, структуру;

рівень моральної свідомості виражається у системі моральних знань, перш за все, етичних, про норми, принципи, ідеали, оціночні судження, поняття;

Почуття, переживання є основою мотивів, ідеалів, оціночних уявлень, ціннісних орієнтацій;

d) свідомість людини, побудована на моральних принципах

4. Як залежно від носія моральна свідомість поділяється на:

раціонально-теоретичний;

суспільна моральна свідомість;

індивідуальна і суспільна.

Теоретична і прикладна

5. Суспільна моральна свідомість — це

цілісний феномен, де теоретичний рівень відбивається у системі понять;

явище, яке характеризується універсальністю, здатністю все зробити об'єктом свого судження і оцінки з позицій абстрактних принципів дійсної людяності;

моральна філософія, або етика.

d) сукупність принципів і моральних норм у дії

6. Першими чинниками морального знання були:

поняття;

норми;

філософське узагальнення.

теоретизування

7. Важливим елементом і поняттям моральної свідомості є:

моральний ідеал;

моральний розвиток;

ціннісна орієнтація.

моральні цінності

8. На різних етапах суспільного розвитку уявлення про добро включали у себе:

ідею корисності, цінності, у тому числі, і матеріальних благ, майна тощо;
є добро і зло, під якими нерідко уявляється моральне й аморальне;
імперативно-оцінювальних понять моральної свідомості.

d) готовність допомогти ближньому

9. Назвіть універсальні і важливі поняття моральної свідомості і категорію етики

співрозмірність;

справедливість;

гармонізація.

d) байдужість

10. Обов'язок — це...

сукупність моральних зобов'язань людини перед суспільством;

джерело моральних приписів;

теоретичні судження.

d) те, що може зробити людина для суспільства

11. Античні філософи стверджували, що сенс життя міститься:

все, що її оточує, а також власні дії, вчинки;

питання про призначення людини;

в формах і засобах життєздійснення, які облагороджують, підносять людину над її природним існування.

d) в гармонізації свого внутрішнього світу

12. Г. Гегель вважав призначення людини в

пробудженні власним розумом, визнають, спрямовують і надають цінності людському життю;

в тому, щоб підняти своє окреме існування до загальної природи, що, в свою чергу, пов'язано з опануванням досвіду роду людського, його культури, з прилученням до загальних духовних цінностей і суспільно значимої діяльності.

у свідомості і самосвідомості конкретної історії і особистості.

d) знаходженні власного призначення в житті

13. Щастя — це...

вищий прояв реалізації сенсу життя особистості;

домінуюча спрямованість моральної свідомості;

соціальна діяльність особистості.

Гармонія людини з навколишнім світом

14. Свіість — це...

результати ціннісного засвоєння складних зв'язків, суперечностей, сутностей соціокультурних реалій, в яких відбивається моральне ставлення до людини;

відображення специфіки буття, творчості і стосунків суспільної людини;

це одна з провідних категорій етики, найбільш складне структурно-функціональне утворення моральної самосвідомості особистості, інструмент суспільної оцінки і самооцінки моральної особистості.

Явище, притаманне людині в суспільстві

56. Компонентами чого являються етичні знання, етичні переконання і етична потреба?

Моралі ;
Етичної свідомості;
Складних життєвих обставин;
Ціннісних орієнтацій

57. Що є вищим ступенем розвитку особи фахівця?

Етичні переконання;
Етична свідомість;
Етична потреба;
Моральні цінності

58. «Вона допомагає йому зіставити власні етичні позиції з тими діями, яких чекають від нього як від представника професії, допомагає орієнтуватися в різноманітті моральних вимог і розпоряджень.» Що пояснює ця теза?

Професійну мораль;
Етичні знання;
Етична мотивація
Етичні принципи

59. На яких двох рівнях функціонує моральна свідомість?

емоційно-почуттєвому та раціонально-теоретичному;
теоретичному та емоційному;
радикально-екологічному та почуттєвому;
теоретичному і практичному

60. Чи залежить поділ моральної свідомості від носія?

Так;
Ні;

61. ...- найпростіша форма суперечливої єдності суцього (реального) і належного (ідеального) у моралі, визначає поведінку у типових ситуаціях, складність життєвих ситуацій, доводить, що норми як одиничний припис можуть суперечити одна одній.

Моральна норма;
Моральний принцип;
Моральна закономірність;
D. Моральна свідомість

Тести до теми 6

1. Термін «деонтологія» був введеним англійським вченим ?

а) І. Бенґамом
б) І. Кантом
в) Джон Лок

2. Деонтологія соціальної роботи включає певні принципи

- а) раціонального підходу до рішення поставлених задач, підзвітності;
- б) не потребує організованості та дисципліни
- в) основний принцип – довіра
- г) гуманності та недотриманні конфіденційності

3. Через що виявляється вплив соціального працівника на життєдіяльність суспільства?

- а) самого соціального працівника
- б) вручання близьких
- в) клієнта і його дій
- г) через досвід і навички

4. Основними вимогами професійного обов'язку соціального працівника відносно клієнта є такі вимоги, як:

- а) встановлення тільки ділових стосунків
- б) розмова повинна бути лише про проблему
- в) підтримка гідності та самоповага
- г) недотримання принципу конфіденційності

5. Формальний авторитет фахівця це...

- а) авторитетом його професії і посадами.
- б) ступеня впливу фахівця на клієнта або його оточення, на колег, є мірилом абсолютної, незалежно від службового положення, цінності соціального працівника
- в) в залежності від ситуації
- г) недотримання поваги до фахівця соціальної роботи

6. Усвідомлення соціальним працівником свого професійного обов'язку — є

- А) віддзеркалення його об'єктивних обов'язків в ідеях
- Б) Змістом професійного обов'язку соціального працівника
- В) Свідоме виконання свого обов'язку
- Г) Не свідоме виконання свого обов'язку

7. Чи правильне твердження, що свідоме виконання свого обов'язку є умовою високоефективної діяльності як самого соціального працівника, так і всієї соціальної служби і інституту соціальної роботи в цілому.

- А) ні
- Б) так

8. Який найважливіший борг соціального працівника?

- а) Підтримка своїх професійних честі і достоїнства
- б) рівність прав клієнтів
- в) допомога клієнту
- г) дискримінація клієнтів

9. Авторитет соціального працівника заснований:

- а) тільки на дійсних його достоїнствах і заслугах як професійного, так і особового порядку.
- б) професійних обов'язках
- в) показниках моральної значущості
- г) недотриманні принципу конфіденційності

10. В якому році спеціальність «соціальна робота» була внесена в Кваліфікаційний перелік ?

- а) квітень 1991
- б) березень 1993
- в) жовтень 1995
- г) липень 1992

11. В якому столітті був введений термін « деонтологія»

- а) 15
- б) 17
- в) 18
- г) 19

12. Одна з найважливіших категорій як загальної, так і професійної етики є?

- а) довіра
- б) борг
- в) чесність
- г) безвідповідальність

13. Стосовно деонтологія соціальної роботи — це?

- а) морально-етичні правила
- б) обов'язки
- в) допомога
- г) знання і навички

14. Керуючись в своїй поведінці і діяльності професійним і моральним обов'язком, соціальний працівник враховує:

- а) юридичні та професійні вимоги
- б) практичні вимоги
- в) теоретичні вимоги
- г) моральні вимоги

15. Усвідомлення соціальним працівником свого професійного обов'язку означає:

- а) високий професіонально-кваліфікаційний рівень
- б) невиконання своїх обов'язків
- в) добросовісне і неухильне їх виконання;
- г) недотримання принципу конфіденційності

Тести до теми 7

1. Як тлумачиться аббревіатура МФСР ?

Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку

Міжнародна фінансова сфера розвитку

Міжнародна федерація соціальних працівників

2. Соціальні працівники служать на благо людей, діючи на основі основних законів

принципів

полежень

3. Національні асоціації, що зазнають труднощі з ухваленням етичних принципів соціальних працівників, повинні інформувати про це...

Виконавський комітет МФСР

Раду голосування МФСР

Директора МФСР

4. Що таке проблемні області ?

області, де виникають етичні проблеми, не є загальними для всіх через відмінності в культурі і державному управлінні

області, моральні зразки, поняття, вимоги, що дають можливість людині оцінювати дійсність та орієнтуватися в ній.

вимога для виконання якихось умов всіма учасниками якої-небудь дії

5. На чому базуються Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників ?

Міжнародній декларації етичних принципів соціальної роботи

Міжнародному статуті етики професійних соціальних працівників

Міжнародному законі принципів і правил соціальних працівників

6. Коли прийнято Міжнародний статут етики професійних соціальних працівників ?

1974

1975

1976

7. Як називається найбільша організація соціальних працівників усього світу ?

Ліга соціальних працівників

Національна Асоціація Соціальних Працівників

Міжнародна організація професійних соціальних працівників

8. Цілями Міжнародної декларації етичних принципів є сформулювати систему основних принципів соціальної роботи, яку можливо адаптувати до культурних і соціальних обставин

вирішувати питання так, щоб етичні проблеми могли б розглядатися і розв'язуватися на колективних форумах усередині організації

створювали або приймали етичні стандарти для різних сфер роботи, особливо для тих, де існують складні етичні проблеми

9. Соціальні працівники повинні вносити внесок у розвиток політики і програм, направлених на

природу індивідуальних, групових, громадських, національних і інтернаціональних соціальних проблем

поліпшення життя в суспільстві

кожного окремого клієнта і систему клієнтства

10. Яку кількість соціальних працівників нараховує Національна Асоціація Соціальних Працівників ?

2500

1000

150000

11. Основна мета соціальних працівників

допомагати людям, яким це необхідно, і вирішувати їхні соціальні проблеми

залучення уваги громадськості і його інформування про соціальні проблеми, а також культурному й етнічному різноманітті прагнуть до удосконалення здібностей і можливостей кожного клієнта впливати на суспільство і задовольняти свої власні потреби

12. Основний обов'язок соціальних працівників поважати і підтримувати право клієнтів на самовизначення сприяти поліпшенню благополуччя клієнтів

повинні використовувати чітку і зрозумілу мову для інформування клієнта

13. У тих випадках, якщо важко уникнути подвійних чи численних взаємин, соціальні працівники повинні

використовувати всі заходи для захисту прав і інтересів клієнта

поважати право клієнта на частковість

зберігати конфіденційність всієї інформації

14. Чи можуть соціальні працівники розкривати конфіденційну інформацію клієнтів ?

ні, не можуть

у будь-якому випадку можуть

тільки із згодою клієнта

15. Чому соціальні працівники не можуть мати статевих відносин з родичами клієнта ?

завдають потенційної шкоди клієнту

розкривають конфіденційність

можуть порушити відносини між соціальним працівником і клієнтом

Тема 8

1. «Все життя ми прищеплюємо собі одні властивості І намагаємося придушити інші, все життя свідомо чи несвідомо наслідуюмо, все життя, знаючи про це, чи не знаючи, граємо сво-їх батьків, друзів, знайомих, героїв кіно, літератури й ще незлічений легіон різноманітних персонажів, спільне ім'я яким — історія. Навіть якщо ми із себе нікого не «корчимо», вони «творють» нас. Крізь нашу тілесну оболонку, як посто-яльці готелю, проходять багато різних «я», - відзначає

В. Леві

Пауло Коейо

В.Катаєв

2. За своєю природою спілкування:

Педагогічне явище

соціально-психологічне явище

моральне явище

3. Яка мета спілкування ?

планування і координація спільної діяльності індивідуума або суспільства в цілому, тобто воно обслуговує іншу, некомунікативну діяльність

забезпечити повноцінний розвиток людини як особистості і суб'єкта діяльності

оволодіння знаннями про основні закономірності процесу спілкування, уміння аналізувати хід і результати спілкування з точки зору його моральної наповненості і ділової ефективності, розуміння механізмів взаємодії між людьми.

4. В чому полягає етикетний тип спілкування ?

спілкування відбувається з приводу виконання тих чи інших соціальних функцій, які сформували групу, наприклад: співробітники, члени навчального, студентського, армійського колективу тощо формується нова єдність, цілісність; включає кохання, родинні стосунки, стійку тривалу дружбу, перш за все, в сім'ї формальний, неглибокий рівень в основному ролевої взаємодії, наприклад: покупці, пасажери, глядачі, болільники тощо

5. Чи може спілкування бути позаморальним ?

так

ні

6. Протиріччя деструктивного характеру ведуть до відкриває нескінченних можливостей духовного взаємозбагачення людей розвитку, поглиблення, удосконалення стосунків до руйнування стосунків.

7. Протиріччя конструктивного характеру ведуть до розвитку, поглиблення, удосконалення стосунків соціально-моральної активності особи

зафіксувати виявлене протиріччя в його почуттєво-дотиковому вигляді

8. Міжособове спілкування-це

жива форма соціальної дійсності, яка розвивається шляхом діалектичних протиріч, що складають її

специфічні людські способи поведінки, які забезпечують гармонійний перебіг процесу спілкування між людьми

це сукупність правил поведінки, які регулюють зовнішні вирази людських стосунків

9. Хто у «Римських питаннях» поряд з коментарями звичаїв, що історично склалися, пояснює смисл етикетно-ритуальних форм поведінки, які були обов'язковими для усіх членів суспільства ?

Арістотель

Плутарх

Сократ

10. Коли етикет набуває класичного вигляду ?

В епоху Феодалізму

В епоху Відродження

У первісному суспільстві

11. Тактовність – це

це почуття міри, якої необхідно дотримуватися у розмові, це вміння відчувати межу, за яку не можна переступати у стосунках з людьми

вміння тримати себе у межах загальноприйнятих норм порядності в будь-яких ситуаціях

Увага до людини, вміння ставити себе на місце іншого

12. Культура спілкування – це

форма стосунків людей у повсякденному житті

сукупність правил поведінки, які регулюють зовнішні вирази людських стосунків

специфічні людські способи поведінки, які забезпечують гармонійний перебіг процесу спілкування між людьми

Тести до Теми 9

1. На що направлена діяльність соціальної роботи?

А. розширити круг соціального спілкування клієнта, активізувати його самостійність, тобто на те, щоб клієнт соціальної служби перестав їм бути.

Б. погіршити життєдіяльність клієнта

В. зменшення загального благополуччя клієнта

Г. на задоволення потреб соціального працівника.

2. Чи правильне твердження, що перший і найпоширеніший підхід ґрунтується на тому, що соціальна робота розглядається як соціальний інститут, невід'ємна частина структури держави?

А) Так

Б) Ні

3. Чи можуть проводитися дослідження якщо існує серйозна небезпека нанесення збитку клієнту.

А) Так

Б) Ні

4. Що таке дослідження?

А) знання на практиці

Б) галузь науки

В) один з найважливіших видів діяльності соціальної роботи

Г) всі відповіді правильні

5. На чому повинне базуватися рішення почати дослідження?

А) на потребі клієнта

Б) на переконаності соціального працівника в користі, яку дане дослідження може принести його клієнтам і суспільству в цілому.

В) взаємодія соціального працівника із проблемою клієнта

Г) всі відповіді правильні

6. Якими принципами НЕ треба керуватися при проведенні досліджень?

А) обґрунтованості

Б) доцільності

В)етичними принципами

Г)антигуманності

7.Яка мета наукових досліджень?

А)направлення уваги на проблеми соціального працівника

Б)вдосконалення системи соціального захисту,підвищення ефективності роботи соціальних служб

В)не направлена на благо клієнта

Г)всі відповіді правильні

8.Чи правильне твердження: Дослідження не можуть проводитися, якщо існує небезпека нанесення серйозного, тривалого або неусувного збитку клієнту — об'єкту дослідження

А)Так

Б)Ні

9. Чи правильне твердження ? Одне з найважливіших етичних питань соціальної роботи: чи може соціальний працівник, будучи представником, з одного боку, держави, а з іншою — клієнта, публічно виступати з критикою держави, його політики, окремих рішень?

А)Ні

Б)Так

Г) недотримання соціальним працівником принципу конфіденційності

10.Який вид соціальних послуг найпоширеніший на сьогоднішній день?

А)медична

Б)матеріальна

В)соціально-побутова

Г)інформаційна.

Тести до теми 10

Суттєва відмінність світу культури від тваринного світу це ?

Мораль

Мова

Звичаї

Відносини

Сукупність окремих людей, які мають свої бажання, свої цілі, погляди, інтереси це ?

Група

Громаад

Суспільство

Община

Віддзеркалення свого часу, свого світу культури це ?

Людина

Душа

Природа

Оточуюче секредовище

Особливості моралі є

Присутність її у всієї сферах діяльності людини

Відсутність її у всієї сферах діяльності людини

Поєднання з різними принципами

Її види

Рівень моральної культури особистості виявляється через систему функціонально пов'язаних показників. Скільки їх?

Один;

Два;

Три;

Чотири;

Джерелом інформації про моральні принципи людини є не тільки повчання, пояснення, ствердження, а й вчинки ?

Так

Ні

Якого діяча іноді називають «українським Сократом» ?

Тараса Григорійовича Шевченка

Григорія Савича Сковороду

Михайло Сергійович Грушевський

Іван Якович Франко

Оцінити справжню мотивацію індивіда, а через неї — моральну культуру особистості можна задекількома критеріями ?

3 критеріями

5 критеріями

2 критеріями

7 критерій

Сталі прояви суб'єктивного, особистого ставлення людини до себе самої, інших людей, предметів і явищ це ?

Моральні почуття

Суспільні почуття

Прояви моральності

Відсутність моральних почуттів

Особливість людської натури полягає в тому, що вона ніколи не зупиняється у своєму розвитку ?

Так

Ні

Тести до теми 11

1. Кому належить вислів « Культура, в якій деградують засади етики, приречена на занепад?»

Альберт Енштейн

Альберт Швейцер

Кріс Хоккінс

Джеремі Франк

2. Де зародились наступні твердження? «Нет больше стыда у людей , каждый захватывает добро у своих соседей.» « Больше нет праведных людей, землю населяют только те, кто творит зло.»

Древній Вавилон

Стародавня Греція

Китай

Індія

3. Усвідомлене віддання переваги людиною тому чи іншому варіантові поведінки відповідно до особистих чи суспільних моральних настанов, що базуються на певних цінностях -це?

Моральний вибір;

Моральна свідомість;

Моральні почуття;

Моральні цінності;

4. Коли було введено поняття «цінність»?

Початок XX ст.;

Кінець XX ст.;

Середина XIX ст.;

Початок XIX ст..

5. Що означає «внутрішній компонент свідомості та самосвідомості людини, як і цінність, вони відіграють дуже активну роль у визначенні спрямованості моральної діяльності особистості»?

Цінністі орієнтації;

Цінністі критерії;

Цінність загалом;

Моральну свідомість.

6. Скільки можна виділити типів цінностей?

Один;

Два;

Три;

Близько десяти;

7. В етиці категорією, що позначає вищу цінність, є:

Свідомість;

Самовираження;

Добро;

Поведінка людини;

8. Чи правильне є твердження? Цінністі орієнтації — є певне ставлення людини до зовнішніх настанов, норм і звичаїв.

Так;

Ні;

9. Сукупністю вимог, які висуває моральна система до людської діяльності, але саме знання цих вимог не гарантує моральної діяльності – це?

Моральний вибір;

Моральна необхідність;

Моральна свобода;

10. Характер деякого роду діяльності, наприклад правоохоронної, пов'язаний з досить нестандартними ситуаціями, що значно загострюють проблему вибору. В якій роботі Арістотеля підкреслюється наявність цієї проблеми?

«Нікомахова етика»;

«Поетика»;

«Евдемова етика»;

11. Скільки видів моральних конфліктів виділяють?

2

3

5

12. Відповідальність – це...

це почуття бентежності, невпевненості у собі;

зворотна сторона свободи, яка нерозривно з нею пов'язана та завжди її супроводжує.

це вчинки, які відбуваються без урахування наслідків для себе та інших.

13. Чи можна вважати, що моральна свобода є не тільки найвищим добром й великою цінністю для людини, а й дечим, від чого людина біжить, лякаючись відповідальності?

Ні

Так

Тема 12

1.Що таке товариськість ?

міжособистісні стосунки, які базуються на єдності інтересів у спільній діяльності і передбачають духовну (ідейну) єдність та відповідний ступінь рівності.

це феномен, в якому найадекватніше виявляється боголюдська сутність особистості.

основа міжособистісних стосунків.

2.За яким правилом складаються товариські стосунки

ніяк не ставитися до спільної діяльності й до її результатів

не зачіпляти інтереси одне одного, але в той самий час не залишатися байдужим до недоліків

3.Що є основним елементом нашого життя ?

критика

совість

дружба

4. Гуманісти якої епохи сприяли формуванню уявлень про дружбу, як інтелектуальне спілкування, що базується на спільності духовних інтересів

Відродження

Просвітництва

Новітньої культури

5.Хто пояснюючи моральну цінність дружби давав їй таке визначення:

«Дружба — мовчазна угода між двома добродішними і тонкими особистостями. Я говорю «тонкими» тому, що монахи чи самотники можуть бути добродішними людьми, так і не дізнавшись, що таке дружба. Я кажу «добродішними» тому, що злодій має потребу у спільниках, марнотратник життя — у товаришах по чарці, скупі — у компаньйонах, політики збирають навколо себе своїх прибічників, ледарі заводять лише поверхові зв'язки,

імператори перебувають у товаристві придворних, і тільки у добродесних людей бувають друзі»

Джеремі Франк

Вольтер

Дені Дідро

6. Чи є поняття любові в етиці багатозначним ?

Так

Ні

7. На думку багатьох мислителів, що є феномен, в якому найадекватніше виявляється боголюдська сутність особистості

Дружба

Надія

Любов

8. Яка міфологія оповідає, що спочатку на землі були люди трьох статей: чоловіки, жінки й андрогіни, які поєднували в собі кращі ознаки перших двох

Давньоримська

Давньоєгипетська

Давньогрецька

9. Який тип любовної культури пов'язується з натхненною любов'ю середньовічного лицаря до дами свого кола

Романтичний тип

Прагматичний

Американський

10. Що домінує у слов'янському типі любовної культури

раціональні, практичні міркування

моральна своєрідність — інтимність, глибинне співпереживання

задоволення сексуального потягу, необхідного для здоров'я, продовження роду

11. Яка головна функція сім'ї

функція накопичення капіталу

репродуктивна функція

функція самовдосконалення

12. Головна ознака шлюбу — це

суспільна санкція статевого спілкування

соціальний статус індивіда

єдність любові, дружби, обов'язку

Перелік питань для самоконтролю

1. Предмет, мета і основні завдання курсу “Етика соціальної роботи”.
2. Місце етики соціальної роботи в системі загальної етики.
3. Професійна етика і етика соціальної роботи.

4. Головні етапи історичного розвитку науки про мораль.
5. Історія становлення етики соціальної роботи в Україні.
6. Основні тенденції розвитку моралі у сучасній цивілізації.
7. Основні категорії професійної етики соціального працівника.
8. Моральний вибір та відповідальність соціального працівника.
9. Совість і моральний обов'язок.
10. Компетентність. Честь і гідність. Соціальна справедливість.
11. Моральні принципи і норми в соціальній роботі. Принципи гуманності та альтруїзму.
12. Моральна відповідальність перед клієнтом, професією, колегами, перед суспільством.
13. Основні вимоги щодо професійної поведінки соціального працівника.
14. Інтереси в сфері соціальної роботи
15. Особистісно-моральні якості і переконання соціального працівника.
16. Ціннісні орієнтації, гуманне спрямування соціального працівника.
17. Моральна свідомість. Рівні, форми і структура моральної свідомості.
18. Етика партнерських взаємовідносин у сфері соціальної роботи.
19. Моральна культура спілкування та етикет соціального працівника.
20. Принципи етикету соціального працівника: Принцип гуманізму; принципи доцільності дій.
21. Принцип естетичної привабливої поведінки соціального працівника. Принцип врахування звичаїв та традицій.
22. Етичний кодекс соціального працівника.
23. Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників. Етична поведінка.
24. Деонтологія. Професійний обов'язок соціального працівника.
25. Типи відносин в соціальній роботі. Відповідальність і борг соціального працівника.
26. Етичні аспекти роботи соціальних служб
27. Етична регламентація діяльності соціальних працівників
28. Етичні аспекти проведення досліджень в сфері соціальної роботи
29. Участь соціальних працівників в розробці соціальної політики
30. Участь соціальних працівників у політичній діяльності